

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Lexová Jana

Diplomová práce
Bulvarizace seriózních médií
Tabloidization of quality press

Vedoucí práce Mgr. Michal Šimůnek
2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s využitím uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, 23. 4. 2010

Lexová Jana

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Mgr. Michalu Šimůnkovi za vedení a podnětné připomínky k této práci.

Obsah:

1. Úvod	7
2. Cíl práce	7
3. Stanovení výzkumné otázky a předmětu výzkumu	8
Teoretická část	9
1. Vymezení pojmů	9
2. Historie bulváru.....	10
3. Vztah bulvárních médií a publika	11
4. Politický bulvární tisk.....	13
4.1. Politainment.....	14
5. Funkce bulvárních médií.....	15
6. Komunikační cíle bulvárních médií.....	16
7. Charakteristické znaky bulvárního tisku.....	17
7.1. Titulky.....	17
7.2. Obsah bulvárního tisku.....	18
7.2.1. Senzace a skandál.....	19
7.2.2. Celebrity.....	20
7.2.3. Infotainment.....	21
7.2.4. Agenda setting.....	22
7.2.5. Gatekeeping.....	23
7.2.6. Fáma.....	25
7.2.7. Objektivita vs. stylistické a jazykové prostředky v bulvárním tisku.....	26
7.3. Forma bulvárního tisku.....	27
8. Shrnutí.....	29
Analytická část.....	32
1. Analyzované kauzy.....	32
1.1. Stella Zázvorková.....	32
1.2. Karel Svoboda.....	33
1.3. Michael Jackson.....	34
2. Fáma.....	35
2. 1. Fáma – Stella Zázvorková.....	35
2.2. Fáma – Karel Svoboda.....	36

2.3. Fáma – Michael Jackson.....	38
3. Objektivita.....	41
3.1. Tajné zdroje.....	41
4. Komunikační cíl.....	48
5. Žánry bulvárního tisku.....	58
6. Titulky.....	60
6.1. Slovní zásoba titulků.....	67
7. Stylistika článku.....	71
7.1. Větná stavba.....	71
7.2. Slovní zásoba	73
7.2.1. Výrazy s příznakem expresivnosti.....	74
7.2.2. Slova nespisovná.....	77
7.2.3. Superlativy.....	77
7.2.4. Slova přejatá.....	78
7.2.5. Fráze a klišé.....	78
8. Závěr.....	81
Shrnutí.....	83
Přílohy.....	84
Seznam použité literatury.....	90

Anotace

Diplomová práce se věnuje problematice bulvarizace seriózního tisku. Je rozdělena na dvě části, teoretickou, která vymezuje pojem bulvární média, referuje o jejich historii a klíčových charakteristikách. Popisuje specifika bulvárních médií v oblasti stylistiky a lexikologie. V analytické části jsou na základě kvalitativní analýzy tato specifika aplikována na konkrétní příklady z bulvárního deníku Blesk a seriózního deníku MF Dnes. Bulvarizace seriózních médií je často diskutované téma a cílem práce je tento fenomén potvrdit či vyvrátit.

Annotation

This diploma thesis covers and discusses the issues of tabloidization within the news and media field. It is divided into two parts; the theoretical part and the analytical part. The theoretical part defines the concept of tabloid media, its history, and key characteristics. In addition, it describes the characteristics of tabloid media in stylistics and lexicology. The analytical part of the thesis analyzes the theoretical principles which are then applied to specific examples using the Blesk magazine and MF Today newspapers. The aim of this paper is to confirm or decline the phenomenon of tabloidization.

1. Úvod

Po roce 1989 se mediální trh otevřel novým možnostem a způsobům informování a jeho součástí se stala bulvární média zaměřená především na pobavení publika. Bulvár je stavěn do protikladu k seriózním médiím, přesto ale hranice mezi nimi není zcela zřetelná a nelze ji přesně určit. Co můžeme, je definovat rysy bulvárního a seriózního tisku, a na základě tohoto poté stanovit hlavní difference mezi nimi.

Bulvární tisk zaznamenal svým vstupem na mediální trh velký úspěch a oblíbenost u publika. V devadesátých letech došlo k rozmachu hudebního a filmového průmyslu. S tímto rozvojem se do popředí dostávaly i nové celebrity, konaly se různé večírky, filmové premiéry či křesty nových hudebních nosičů. Publikum lačnilo po novinkách z tohoto rozvíjejícího se světa slavných a právě takové informace se staly základem bulvárních médií. O tom, že bulvární tisk našel způsob, jak a čím zaujmout publikum a naplnit jeho požadavky, svědčí i fakt, že bulvární deník Blesk je nejprodávanějším deníkem na současném mediálním trhu (viz. Příloha č. 1). O nárůst počtu svých čtenářů usilují samozřejmě také seriózní média. Jejich snaha dosáhnout stejného úspěchu u publika, jaký má bulvární tisk, měla za následek postupné přejímání komunikační strategie bulvárních deníků.

V této diplomové práci se na základě analýzy dvou tištěných médií pokusíme ukázat proces bulvarizace seriózního deníku. Úvodní kapitoly se věnují definici bulvárního tisku a jeho historii. V teoretické části se budeme věnovat také funkcím, komunikační strategii a cílům bulvárních médií. Zároveň definujeme základní charakteristické znaky pro tento typ médií. V analytické části aplikujeme poznatky z první části této práce na bulvární deník Blesk, a zároveň se je pokusíme nalézt i v Mladé frontě Dnes, která zastupuje média seriózní.

2. Cíl práce

Ve předkládané práci se nejprve pokusíme charakterizovat seriózní média a bulvár a následně ukázat jejich cíle a strategie na třech případech – smrt Stelly Zázvorkové, Karla Svobody (populární osobnosti české scény) a Michaela Jacksona (představitel zahraniční scény). Budeme se snažit dokázat, že deník Mladá fronta Dnes podléhá fenoménu bulvarizace využíváním obdobných komunikačních strategií jako bulvární deník, který je v tomto případě zastoupen deníkem Blesk. Hlavním úkolem této práce je ukázat na základě obsahové analýzy vybraných médií postupný proces bulvarizace seriózních médií v České republice.

3. Stanovení výzkumné otázky a předmětu výzkumu

Při výzkumu budeme vycházet z obsahové analýzy dvou médií (Mladá fronta Dnes a Blesk) a jejich způsobu referování o výše zmíněných událostech. Jako zástupce bulvárního a seriózního tisku jsme zvolili dva nejprodávanější deníky na českém mediálním trhu. Blesk, který v žebříčku prodejnosti stojí na první místě, zastupuje bulvární tisk. Druhým periodikem je Mladá fronta Dnes, která reprezentuje periodika seriózní. Zvolili jsme tři kauzy z let 2005, 2007 a 2009, což představuje u Blesku ročníky 14, 16 a 18, u MF Dnes to jsou ročníky 16, 18 a 20. Budeme sledovat zprávy, které byly čtenářům předkládány médií po dobu čtrnácti dnů. V dalších číslech už se o daných kauzách Blesk ani MF Dnes nevyjadřovaly natolik intenzivně, navíc většina informací v článcích byla pouhým opakováním publiku již známých informací. Záměrně jsme nezvolili po sobě následující ročníky, aby byl jasně patrný postupný proces bulvarizace seriózního deníku. Předpokládanou změnou v MF Dnes je postupná bulvarizace nejen obsahu, ale i grafiky. Grafická stránka je podstatným rysem bulvárních deníků, ale důležitou roli hraje i stylistická stránka (obsah titulků a článků). Zejména na tu se ve své práci zaměříme. Definujeme hlavní rysy bulvárního tisku, které pak budeme hledat i u tisku seriózního. Ukážeme, zda seriózní deníky využívají stejné strategie jako deníky bulvární. Zároveň díky této analýze zodpovíme výzkumnou otázku Podléhají seriózní deníky fenoménu bulvarizace?

A: Teoretická část

1. Vymezení pojmů

Pojem bulvár je odvozen z francouzského boulevard, kterým je označována široká ulice či stromořadí, kde kameloti prodávali noviny vyvoláváním senzačních titulků.¹ Výraz bulvár, jako označení médií, je typický především pro češtinu, v angličtině se setkáme s pojmy jako „yellow press“, „tabloid“, „penny press“ a někdy také „gutter press“.² V němčině je bulvár označován jak Boulevard-Zeitung, Sensations-Presse nebo Groschenpresse.³

Praktická encyklopedie žurnalistiky nám nabízí jasnou definici bulváru. Ukazuje, že tak nemusíme vnímat pouze noviny prodávající se na ulici, ale jakýkoli typ neseriózních, laciných a vkusu ulice vyhovujících novin, které nevyžadují vyšší vzdělání. Tématicky se zaměřuje na skandály, senzace, soukromí celebrit, přičemž informace jsou získávány mnohdy i nelegálními způsoby, nerespektuje soukromí jedince. Smyšlené příběhy jsou prezentovány jako reálné.⁴

Stejně jako Osvaldová a kolektiv označují Jiráček a Köpplová bulvární média jako něco vulgárního a laciného. Mimo to se vyznačují také vysokým nákladem, výraznou grafikou a cenou nižší než u tisku seriózního.⁵

Grafická stránka je u bulvárního tisku hlavním magnetem na cílovou skupinu. Přitahuje publikum, láká svou pestrostí, stejně jako kameloti na francouzských „boulevardes“ „vykřikuje“ do světa různé senzace. Důležitost vizuální podoby bulvárního tisku, která se snaží přilákat pozornost, zdůrazňuje i Denis McQuail. „Na faktu pozornosti často záleží více

¹ Osvaldová 2002: 31

² Termín *yellow press* má původ v komiksu Richarda F. Outculta, který vycházel v deníku Josepha Pulitzera New York World. Yellow Kid byl název hlavní postavy v komiksu. (Jiráček, Köpplová 2003: 30). Více informací o tomto komiksu lze nalézt také na stránkách (Foret, Martin. 2003. *Charakteristika comicsu z hlediska žurnalistiky*. Dostupné na <http://www.komiks.cz/clanek.php?id=784> [cit. 11. 4. 2010]) (viz. Příloha č. 2) *Tabloid* je původně označení pro tabletku, která obsahovala několik léků. Do žurnalistiky byl tento pojem převzat v souvislosti s nárůstem novin, které prosazovaly kratší a jednodušší články. Fungovaly tedy na stejném principu jako ony pilulky.

Penny press podle amerických novin Cent, které i stály jeden cent, nebo-li penny.

³ Tríska, Michal. 2007. *Informace a bulvár*. Brno: Masarykova univerzita. Bakalářská práce, on-line http://is.muni.cz/th/144388/fss_b/Bakalarska_prace_144388_Triska_oprava.doc?info=1&zpet=http://theses.cz/hl_edani/?search=Svoboda%20-%20Blesk,%20Aha,%20C5%A0%C3%ADp&start=166 [cit. 11. 4. 2010]

⁴ Osvaldová 1999: str. 32

⁵ Jiráček, Köpplová 2003: 30

než na její kvalitě.“⁶ Čím více pozornosti jakékoli bulvární médium upoutá, tím více stoupne zisk tohoto média.

Bulvár, bulvární (v rámci žurnalistiky) je tedy označením neseriózních médií, která se neostýchají publikovat neověřené zprávy nebo prezentovat fikci jako realitu. Snaží se vyhovět vkusu většinové společnosti a tomu odpovídá i výběr témat (zaměřuje se na senzaci, skandál, katastrofy a preferuje je jako nejdůležitější) a stylistika (zábavná forma, omezená slovní zásoba, expresivní výrazy). Cílem je mít zisk, ne informovat. Z tohoto důvodu bulvární tisk hojně využívá reklamy, aby svůj zisk zvýšil.⁷

2. Historie bulváru

Za počátek bulvárního tisku je označován rok 1832, kdy v Londýně začal vycházet Penny Magazin. Ve Spojených státech byl o rok později založen New York Sun Benjaminem Dayem, o další dva roky později New York Herald Jamesem G. Bennettem. Ačkoli ve světě došlo k rozmachu senzacechtivého tisku na konci století devatenáctého, u nás nastal rozvoj tohoto druhu média až ve druhé polovině minulého století (časopisy Express, Polední list).⁸ Dalším významným jménem, které je spojováno s bulvárním tiskem, je Alfred Harmsworth, od roku 1905 lord Northcliffe, zakladatel Daily Mail. Jeho jméno je spojováno s procesy změn v médiích, tzv. northcliffovskou revolucí, kterou je označována:

- 1) „změna ekonomických podmínek vydávání novin, charakterizovanou prudkým růstem podílu příjmů z inzerce a reklamy, které se stávají hlavním zdrojem zisku
- 2) přeměna vydávání novin v odvětví průmyslového a obchodního podnikání, v němž se zisk stává jedním z hlavních, ne-li rozhodujících důvodů vydávání novin

⁶ McQuail 1999: 74

⁷ Zajímavou otázkou je vztah bulváru a novinářské etiky. Podíváme-li se na charakteristiku novinářské etiky, jak ji definoval Denis McQuail v knize Úvod do teorie masové komunikace, zjistíme, že bulvár ve vztahu k novinářské etice je v opozici. Popírá tak hlavní zásady novinářské práce.

- ⇒ „pravda a přesnost
- ⇒ nestrannost a nepředpojatost
- ⇒ respekt k soukromí jednotlivce
- ⇒ nezávislost na parciálních zájmech
- ⇒ odpovědnost ke společnosti a veřejnému blahu
- ⇒ odpovědnost vůči zákonu
- ⇒ slušnost a dobrý vkus“ (McQuail 2007: 152)

⁸ Jiráček, Köpplová 2003: 30-31

- 3) změna proporce významu funkcí novin vedoucí k posílení funkce novin jako zdroje zábavy.⁹

Od roku 1886 otiskoval Northcliff v Daily Mail dramatické i dojemné příběhy, časté byly i dopisy od čtenářů, přinášel rozhovory nejen s kladnými, ale i zápornými hrdiny. Vymýšlel soutěže a lákal nové čtenáře na různé výhody (například výhodnější pojistné). Od roku 1888 pak vydával týdeník s názvem Answers to Correspondents on Every Subject under the Sun (Odpovědi dopisovatelům na jakékoli téma pod sluncem), kde se zabýval například otázkami Co jí královna? Umí ryby mluvit? Může pes spáchat sebevraždu? apod. Northcliff se soustředil také na násilí a vraždy a tohoto námětu využíval ke zvýšení prodejnosti. Jeho motto „Dejte mi jednu vraždu denně“¹⁰ tak lze brát jako základ úspěšných novin. Psal o tom, co je nám dnes tolik známé z bulvárního tisku (senzace, skandály, celebrity).

Northcliffovská revoluce přinesla ale především ekonomické změny při výrobě novin, došlo k zvýšení efektivity při výrobě a zavedení nových technologií. Nejen že jeho list vycházející ve velkém nákladu (v roce 1896 činil náklad 989 tisíc výtisků) měl značný zisk ze samotného prodeje novin, navíc začal více využívat příjmy z reklamy. Její cenu stanovoval podle počtu prodaných výtisků, tedy podle počtu čtenářů, na které bude reklama působit.¹¹

3. Vztah bulvárních médií a publika

S vývojem médií se vyvíjí samozřejmě i publikum. Jiráček s Köpplovou¹² vymezují čtyři základní etapy:

- 1) *období elitního publika*: Publikum poměrně malé, zastoupené především vzdělanější částí společnosti.
- 2) *období masového publika*: Jak jsem již uvedla, masová média jsou někdy vnímána jako bulvární. V takovém případě bychom mohli proto masové publikum vnímat jako

⁹ Jiráček, Köpplová 2003: 34

¹⁰ Tamtéž: 32

¹¹ Tamtéž: 32-33

¹² srov. McQuail rozlišuje tyto čtyři typy publika:

- 1) Publikum jako sociální skupina – toto publikum má stejné sociální charakteristiky (např. sociální třída, názory apod.)
- 2) Publikum se stejným vkusem či zájmem – společný zájem o určité umělecké období či žánr
- 3) Publikum založené na uspokojení – toto publikum se vyznačuje snahou uspokojit svou potřebu po určité informaci či emocionální potřebě
- 4) Publikum preferující určitý typ média – tato preference je dána zvykem či loajalitou k určitému médiu (in McQuail 1999: 321-323)

publikum bulvárního tisku, tedy okruh čtenářů, pro které je taková tvorba určena. Začíná se utvářet v první polovině 19. století (v té době již vychází první bulvární noviny). Toto publikum představuje nejen čtenáře novin, ale i diváky televize nebo uživatele internetu. Masové publikum zahrnuje všechny vrstvy společnosti, nicméně i masová média se snaží rozdělit společnost do určitých skupin a podle toho pak určovat témata a styl jednotlivých sdělení. Rozdělením společnosti může lépe specifikovat zájmy jednotlivých skupin společnosti a podle toho vytvářet nabídku témat, kterým se bude daný titul věnovat. Pro toto publikum je charakteristické pasivní přijímání informací, čtenář je pouhým konzumentem nikoli interpretem textu, který je mu předkládán. Masová média předkládáním určitých informací ovlivňují intelektuální a volnočasové projevy publika (viz. agenda settings výše).¹³

- 3) *období specializovaného publika*: Stejně jako v prvním období je i toto publikum malé, avšak nejedná se pouze o jednu skupinu složenou z intelektuální elity, ale o několik menších skupin = publik, která mají specifické zájmy, na které se pak média soustředí.
- 4) *období interaktivního publika*: Je to období nástupu nových možností pro publikum, kterému je umožněno volit z velkého množství titulů, druhů médií a témat. S rozšiřující se nabídkou různých druhů médií si jedinec sám volí, co bude poslouchat, na co se bude dívat a v jakém čase.¹⁴

Pokud bychom chtěli zařadit čtenáře bulvárního tisku do jedné z těchto skupin, jistě bychom volili zařazení k masovému publiku, tedy publiku pasivně přijímající informace. Pojem masová média a s tím související i masové publikum je ale velice obsáhlý a zahrnuje nejen bulvární média a jejich publikum, ale týká se i médií seriózních. Lze sem tedy začlenit nejen čtenáře deníku Blesk, ale také Mladé fronty. Ta se nesoustředí pouze na specializovaný okruh čtenářů (nelze tak její publikum definovat jako specializované) a její čtenáři netvoří pouhou vybranou skupinu obyvatelstva (nemůžeme je nazývat ani publikem elitním).

¹³ Jirák, J., Köpplová 2009: 209

¹⁴ Jirák, J., Köpplová, 2003: 94

4. Politický bulvární tisk¹⁵

Seriózní tisk využívá především skandálů z politického prostředí. V souvislosti s politiky se nabízí zajímavá otázka, zda lze politika považovat za celebritu? Pokud se omezíme na stručnou definici pojmu celebrita (viz. kapitola Celebrity), pak dojdeme k závěru, že politik pravděpodobně celebritou nebude. Spíše než politika má čtenář za vzor zpěváka či herce, váží se jej více než politika, ke kterému nemá velkou důvěru. Nicméně i politik se může objevit na titulní straně bulvárního deníku. Vzpomeňme si na aféru kolem zveřejněných fotografií opalující se nahé Petry Buzkové (deník Super, 6. 9. 2001, str. 1¹⁶). Vidíme tedy, že i politik může zvýšit prodej novin. Zároveň ale platí, co jsem uvedla při definici bulvárního tisku, tedy že využívá skandálů a senzací. Aby byl politik zveřejněn na titulní straně takového média, musí se stát součástí nějaké skandální či senzační situace. Ta pro politika není ale žádoucí (od politika se očekává seriózní chování, plnění určitých etických pravidel), a tak na rozdíl od celebrit ze světa showbusinessu je pro ně „reklama“ v bulvárním tisku spíše negativní.

Ale stále platí, že špatná reklama je také reklama. Na přelomu let 2003 a 2004 plnily titulní strany seriózních deníků články o Viktorovi Koženém, který se pokoušel kandidovat do Evropského parlamentu. A i když bylo jasné, že jde o předem prohraný boj (Kožený neměl trvalý pobyt v ČR, i kdyby tuto podmínku splnil, byl by zatčen), byly mu věnovány obsáhlé články.¹⁷ To vše proto, že Viktor Kožený je kontroverzní osobnost a jeho aktivity zajímají značnou část české populace.

Politický bulvární tisk se liší od seriózního v informování o politicích obsahem svých článků. Bulvární se zaměřuje na efektivní záležitosti, které politika v očích veřejnosti zůstudí, nezabývají se ověřováním pravdy o zveřejněných informacích (aféra tehdejšího předsedy vlády a současného prezidenta Václava Klause a jeho údajné vile ve Švýcarsku, kterou ale nikdy nikdo neviděl¹⁸).

¹⁵ „Každá mediální ikona musí sehrát co největší počet rolí, aby se s ní dalo co nejdéle hrát a nebyla nudná.“ (Hvízd'ala, K. 2005: 241) Tento zákon ikony v médiích platí nejen pro hvězdy showbusinessu, ale také pro politiky, kteří na sebe skrze média upozorňují a připomínají se budoucím voličům.

¹⁶ Více informací o této kauze lze nalézt na stránkách

http://revue.idnes.cz/foto.asp?c=A010905_173838_lidicky_jup&r=lidicky&strana=2&foto=A010905_PET_BU_ZKOVA3_V.JPG [11. 4. 2010]

¹⁷ Tamtéž: 95-96

¹⁸ <http://tema.novinky.cz/vaclav-klaus> [11. 4. 2010]

4.1. Politainment

Rozlišení bulvárního tisku společenského, kulturního a politického v našem případě je bezpředmětné, vzhledem k tomu, že námi analyzovaný deník Blesk zahrnuje všechny výše zmíněné formy bulvárního média. Pokud ale necháme naše názory ovlivňovat médii prezentovanými obrazy politiků a interpretacemi politických událostí, necháváme se tak ovlivňovat i při volbách, kdy se na základě informací získaných z médií (a to i bulvárních) rozhodujeme.

Zábavné a nenáročné informování o politicích je nazýváno politainment (viz. také níže infotainment). Čtenář je jednodušším a pro něj srozumitelnějším způsobem seznamován s událostmi z oblasti politiky.

Politainment můžeme rozdělit na dvě skupiny:

- 1) zábavná politika
- 2) politická zábava¹⁹

V prvním případě se politici snaží upozornit na sebe jakýmkoli způsobem, aby zaujali co nejvíce potencionálních voličů a soustředili na sebe jejich pozornost. Politik se stává reklamním produktem a snaží se využít různých marketingových triků k „prodeji“ vlastní osoby.

Politická zábava je dílem zábavního průmyslu. Hlavními aktéry už nejsou samotní politici, ale profesionální baviči, kteří sami volí téma svých výstupů a doplňují je komentáři ve snaze pobavit publikum. Jako příklad politické zábavy můžeme uvést pořad Miloslava Šimka a Zuzany Bubílkové S politiky netančím.

Politainment slouží k prezentaci politiků, seznamuje své publikum (ať televizní či čtenáře) s politickými tématy. Svými komentáři mohou moderátoři ovlivnit představy a názory publika o polické realitě.²⁰

Co si myslí o politicích občané neovlivňují pouze politické strany, ale také média, která hrají důležitou, nikoli však jedinečnou roli při utváření obrazu politiků.²¹ Bulvární média patří do mediálního světa a jsou jeho nedílnou složkou. Avšak měli bychom si dát

¹⁹ Hvízd'ala, Karel. 2005. *Jak média změnila politiku?* on-line http://old.xantypa.cz/articles_print.asp?idk=842&ida=1717 [11. 4. 2010]

²⁰ Hvízd'ala, K. 2003: 200-203

²¹ Jako příklad, kdy média vytváří obraz politika a mohou tak ovlivnit názory populace, můžeme uvést případ voleb amerického prezidenta v polovině devatenáctého století, kdy na tento post kandidoval William H.

pozor na to, jaké informace z něj přijímáme, a ověřovat si je i z jiných zdrojů, aby naše rozhodnutí o podstatných záležitostech nebyla ovlivněna pouhými smyšlenými příběhy.

5. Funkce bulvárních médií

Ačkoli vnímáme bulvární tisk jako nekvalitní, stále je mezi lidmi žádaný a podle Karla Hvížd'aly plní pro své publikum několik základních pozitivních funkcí:

- přibližují lidem, kteří nejsou častými čtenáři, nenáročnou formou důležité politické problémy
- stimulují kult úspěšnosti mezi masovým publikem
- „kanalizují neukojenou potřebu po krvi a sexu u některých skupin obyvatelstva“
- dobře zpracované a obsáhlé sportovní rubriky²²

U médií ale hovoříme především o těchto čtyřech základních funkcích:²³

1) *funkce informativní*: Hlavním úkolem médií by mělo být zprostředkování informace mezi událostí a jedincem. Jsou tedy prostředkem komunikace, která by ale neměla být jednosměrná.

U médií bulvárních tato funkce ustoupila do pozadí a uvolnila místo funkci zábavní. Média prošla od svého vzniku velkými změnami. Nová mediální kultura se vyznačuje vizualizací a trivializací obsahu sdělení. Hlavní otázky, která by měla média zodpovědět, pokud chtějí seriózně plnit funkci informativní, jsou:

Co? Kdo? Kdy? Kde? Jak? Proč?

Problémem ale je velké množství informací, které chtějí média sdělit. Díky tomu, že se snaží zaujmout co nejširší publikum, objevují se v nich sice informace týkající se různých

Harrison, syn guvernéra a majitel rozlehlého panství, který neměl velkou podporu mezi lidmi. V médiích se v průběhu předvolební kampaně prezentoval jako obyčejný farmář, člověk z davu, jež nosí obyčejné oblečení a žije v obyčejném srubu, a volby vyhrál. (Jirák, J. a Köpplová, B. 2007: 187)

²² Hvížd'ala, K. 2005: 213-214

²³ Fojtů, Martina 2009. *Žánr v tištěných médiích*. Brno: Masarykova univerzita. On-line http://is.muni.cz/dok/rfmgr.pl?furl=%2Fth%2F217796%2Fss_b%2F;info= [11. 4. 2010]

témat, ale zkrácené a neúplné. To se děje také proto, že soudobé příjemce láká snadná přístupnost a srozumitelnost mediálního sdělení.

2) *funkce získávací*: Cílem je oslovit co nejpočetnější publikum a motivovat jej k další koupi nabízeného produktu, v našem případě bulvárního tisku. K tomu využívá různých postupů. V lednu 1995 například vycházely na titulní straně Blesku denně upoutávky na nový nedělní magazín Blesku.

Ještě třikrát se vyspíte

Bude úplně jiný

Nedělní Blesk vyslídil Špinarovou u Vietnamců²⁴

3) *persvazivní funkce*: Snaha ovlivňovat chování jednotlivců či skupin. Cílem je dosáhnout změny postojů a názorů. Persvaze je využívána i v reklamě či propagandě.²⁵ Bulvární deníky využívají při persvazi publika různých strategií pro dosažení komunikačního cíle (více viz. kapitola Komunikační cíl).

4) *zábavní funkce*: Jak jsem již uvedla, tato funkce u bulvárních médií dominuje. Jednotlivé články slouží spíše k rozptýlení a pobavení. Cílem není poskytnout objektivní informaci a nalézt případné řešení a vysvětlení, ale jejich výsadou je naopak vyvolat pochybnost a podezíravost. To se odráží také v upřednostňování negativních informací.

6. Komunikační cíle bulvárních médií

Hlavní funkcí médií by mělo být informovat. V současnosti však převažuje trend zaměřovat se především na funkci zábavní a persvazivní. Persvaze je jeden z hlavních cílů, na

²⁴ I když poslední dva z těchto uvedených titulků slibují článek obsahově korespondujícím s titulkem, jedná se pouze o název článku, který bude mimo jiné v nedělním Blesku (viz. kapitola 7.1. Titulky)

²⁵ Snahou o vysvětlení persvaze je i Festlingerova teorie kognitivní disonance, která vychází z představy, že jedinec se chová tak, aby jeho postoje a jednání bylo ve vzájemné harmonii. Pokud tomu tak není, nastává stav kognitivní disonance, jež vyvolává úzkost a snahu dosáhnout opět harmonie. Média tohoto využívají přesvědčováním jedince, aby změnil své postoje a jednání (ukazují jiný vzorec) a zároveň jej směřují „správným“ směrem. Festlinger byl však kritizován, že neuznává rozdílný přístup jedinců k mediálnímu sdělení. O desetiletí později v šedesátých letech přichází s novou teorií kognitivní odezvy Greenwald, který tvrdí, že mediální sdělení nemusí vést nutně ke změně jednání a postojů, ale záleží na recipientovi, jak sdělení přijme a co si o něm myslí. (in: Jiráček, J., Köpplová, B. 2007: 176)

který se média zaměřují. Působit na příjemce, vyvolat u něj emoce, aby si zakoupil další číslo deníku, a to vše po co možná nejdelší dobu.

Dle Viktora Jílka je možné texty, jejichž cílem je především persvaze publika, rozdělit podle volby prostředků dosažení komunikačního cíle.²⁶ Ukazuje nedostatky vyskytující se u bulvárních deníků, které lze v naší práci vztáhnout i na deník označovaný jako seriózní.

1) Racionální tvrzení

- a) statistické údaje
- b) indukce
- c) analogie

2) Tvrzení s logickými chybami

- a) spekulace místo racionálních argumentů
- b) argumentace falešnou autoritou
- c) argumentace falešnou analogií
- d) odvolávání se na názory společnosti

3) Vyjadřování postojů

4) Manipulace se skutečnostmi

Výše zmíněným nedostatkům se budeme podrobně věnovat v analytické části, kde si také ukážeme konkrétní příklady z bulvárního deníku Blesk. Zároveň se tyto nedostatky pokusíme nalézt i v deníku MF Dnes, jež je označován jako seriózní deník.

7. Charakteristické znaky bulvárního tisku

7.1. Titulky

Titulky tvoří nedílnou součást novinových článků. Jsou prvním textem, na který se zaměřuje pozornost čtenáře. Proto musí být působivé, aby v krátkém okamžiku dokázaly přitáhnout pozornost potenciálního čtenáře a přiměly jej zajímat se o článek. Titulky mají moc ovlivnit prodejnost novin, fungují jako upoutávky na článek.

²⁶ Jílek, Viktor. 2004. *Psaná publicistická sdělení v kontextu teorie komunikace*. Olomouc: FF UP (on-line <http://zurnalistika.upol.cz/jilek/psana.doc>, s. 125).

Při tvorbě titulků je možné užít celou škálu typů písma²⁷, různé grafické zvýraznění apod.

Základní funkce titulků:

- 1) informační (naznačuje obsah a svou velikostí i důležitost informace v textu)
- 2) orientační (odděluje jednotlivé texty, napomáhá čtenáři v lepší orientaci)
- 3) grafickou
- 4) estetickou²⁸

Titulek v seriózním médiu nesmí být zavádějící, musí odpovídat obsahu a důležitosti informace. V bulvárních médiích se oproti tomu často setkáváme s titulky, které jsou matoucí, někdy říkají více, než celý článek, někdy naopak je obsah článku skryt. Můžeme se setkat i s případem, kdy je na titulní straně pouze fotografie a křiklavé titulky, které poukazují na článek uvnitř novin, přičemž barva titulků je volena záměrně ve vztahu k fotografii umístěné u titulku, který ji z části může i překrývat. V českých bulvárních denících je využíváno nejčastěji kontrastu žluté, červené, bílé a černé (je to patrné již z titulních stran deníků jako je Blesk, Aha, časopis Rytmus života apod.)

Celkem běžně už lze vidět velký titulek ve spojení s krátkým textem (cca 40 – 50 slov) a následným odkazem na další strany. Taková upoutávka bývá umístěna po stranách či v horní části titulní strany vedle názvu bulvárních novin.

Další výsadou těchto periodik je využívání nadtitulků a podtitulků, které doplňují a rozvíjí titulek hlavní.

Bulvární deníky využívají často

- titulky s vykřičníky a otazníky
- citátové titulky
- výrazy s příznaky expresivity
- přenesená pojmenování

7. 2. Obsah bulvárního tisku

Média se snaží poskytnout čtenáři nějakou informaci, přiblížit mu okolní svět, který by patrně bez nich nemohl poznat. Výsadou bulvárních médií ale je, že nám ukazuje svět nikoli

²⁷ Více o písmu v tištěných médiích například v Osvaldová, B. a kol. 2007: 129-133, nebo Srpová, H. 2007: 214-219

²⁸ Osvaldová a kol. 2001: 30-31

skrze důležitější události, ale upřednostňovány jsou zajímavější. Je to logické. Můžeme si představit některý z časopisů jako podnik. Jeho hlavním cílem je mít zisk. Toho dosáhne, pokud dokáže uspokojit poptávku, v našem případě poptávku po informacích a zábavě. A jelikož v oblasti médií se jedná o poptávku, která touží po senzacích, zábavě a zajímavostech, je jasné, že se médium-podnik bude právě takovou poptávku snažit uspokojit bez ohledu na určitá pravidla novinářské práce. Proč nabízet něco, o čem není takový zájem, když mohou vydělávat mnohem více? Neznamená to, že by seriózní média ztrácela své publikum. To zůstává stabilní, vyžaduje informace, které v bulvárním tisku nenajde. Je ale méně početné než publikum médií bulvárních. O tom vypovídá i fakt, že bulvární deník Blesk, jak jsme se již zmínili na začátku, je nejprodávanějším deníkem na trhu.

Podobně se k tomuto vyjádřil i uznávaný polský novinář Ryszard Kapuściński: „Kdysi byla největší hodnotou informace její pravdivost. Dnes už šéfredaktor nebo ředitel nějakých novin nepožaduje, aby informace byla pravdivá, nýbrž aby byla zajímavá. Usoudí-li, že zajímavá není, nepublikuje ji. Z etického hlediska se jedná o značnou změnu.“²⁹

Zda je informace pravdivá, nemůže říci čtenář, pokud sám není svědkem dané události. Čtenář může pouze srovnávat informace z různých médiích a podle toho posoudit, zda jsou nebo nejsou pravdivé. To znamená, že pravdivá by byla ta informace, která je stejná v několika různých médiích. „Neboť jediným prostředkem, kterým občan disponuje, aby si ověřil, je-li nějaká informace pravdivá, je srovnání diskursu různých médií. Takže jestli všechny tvrdí totéž, nezbyvá než tento jednotný diskurs připustit...“³⁰

V souvislosti s tím můžeme ale namítnout, co v případě, že několik médií patří jednomu vlastníkovi. Pak ten rozhoduje o tom, co vyjde v jeho novinách a jaká pravda bude vnímána jako všeobecně platná.

Pro bulvární tisk není důležité, zda článek je či není pravdivý. Jde především o to zvolit téma, které zaujme čtenáře. Pravda stojí až v pozadí. Na prvním místě stojí, jak jsem již uvedla, skandál, senzace se sexuální, násilnou tematikou.

7.2.1. Senzace a skandál

V Praktické encyklopedii žurnalistiky nalezneme tuto definici skandálu:

„...neobyčejná, výjimečná událost, která přitahuje pozornost buď proto, že nějaký jev je sám o

²⁹ Páleník, Marian. 2005. *Neviditelná revoluce*. Dostupné on line <http://www.palenik.cz/clanek-73> [11. 4. 2010]

³⁰ Šteffelová, Alena. 2005. *Politický bulvár v českých celostátních denících*. Zlín: UTB. Bakalářská práce. Dostupné on line https://www.stag.utb.cz/apps/stag/dipfile/index.php?download_this_unauthorized=554 [cit. 11. 4. 2010]

sobě neobvyklý, (...), nebo je událost za senzaci vydávaná, přičemž vychází z lidské zvědavosti a odvěké touhy po vzrušujících informacích.“³¹

Osvaldová dále uvádí, že i seriózní média mají tendenci využívat senzací k upoutání čtenářovi pozornosti. Od bulvárních médií se ale liší tematikou senzací. Seriózní média se zaměřují na skandály (Osvaldová ztotožňuje senzaci a skandál) z oblasti politiky, bulvární na skandály se sexuální a násilnickou tematikou.³²

Jiráček a Köpplová již senzaci a skandál odlišují. Senzací přitom rozumí událost způsobující údiv a rozruch, která je využívána k přitáhnutí čtenářovi pozornosti (s čímž souvisí také zvýšení prodeje) a může být i nepravdivá.

Stejně jako senzace i skandál nemusí mít reálný základ. Hlavním důvodem využití skandálu v tisku je zvýšení prodeje daného titulu. Skandál je definován jako událost či jednání, které porušuje normy platné v dané době a v dané společnosti. Jiráček s Köpplovou citují Thompsona, který zdůrazňuje, že pokud má být jednání označeno jako skandální je důležité, aby bylo takto přijato a hodnoceno publikem.³³

Za průkopníka ve využívání senzací za tímto účelem je označován už výše zmíněný Benjamin Day, který již v první polovině devatenáctého století, tedy v samých počátcích vývoje bulvárního tisku, zveřejnil v New York Sun fiktivní příběh astronoma Johna Herschela, který učinil neuvěřitelný objev. Na své výpravě do Afriky spatřil při svých pozorováních na Měsíci zvířata i lidi. Příběh měl u čtenářů velký úspěch a vyšla i řada pokračování o Herschelových objevných sledováních. Zajímavé je, že jediný, kdo se proti tomuto vymyšlení ohradil, nebyli klamaní čtenáři, ale Dayovi konkurenti, kteří nakonec dosáhli toho, že Day New York Sun prodal.³⁴

7.2.2. Celebrity

Tento pojem pochází z latinského *celeber*, kterým byla označována ve společnosti vážená a oslavovaná osobnost. O celebritách se musíme zmínit, neboť jsou to právě ony, které tvoří nedílnou součást bulvárních zpráv. A i když často slyšíme o tom, jak právě celebrity kritizují tato periodika pro jejich nepodložené a klamavé informace, jedná se spíše o vztah

³¹ Osvaldová 1999: str. 170

³² Luboš Ševčík rozlišuje dva typy bulváru – pokleslý a kultivovaný. U obou převažuje zábava nad informací. U pokleslého bulváru se ale častěji setkáme se skandály a falešnými senzácemi. Pomluvy o celebritách jsou pak pro Ševčíka základem kultivovaného bulváru. (Kirkosová, Kateřina. 2004. *Bulvarizace v tisku*. Brno: Masarykova univerzita. Práce dostupná on line <http://katie.wz.cz/studium/zur101-1.pdf> [11. 4. 2010])

³³ tamtéž

³⁴ Jiráček, Köpplová 2003: 31

založený na spolupráci. Bulvární média zajišťují celebritám pozornost čtenářů, jejich prezentace, nejen v těchto médiích, je pro ně reklama. Noviny naproti tomu využívají toho, že čtenáře život slavných zajímá a umístěním některé z celebrit na titulní stranu zvyšuje prodej a zisk. Celebrity mají schopnost přitáhnout čtenářovu pozornost a udržet ji. Paradoxně je pro nás celebritou pro náš život nevýznamná osobnost z reality show nebo nový objev mezi zpěváky vzešlý ze Superstar. Ty jsou pak představovány jako elita národa, která má být těmi váženými osobnostmi, jež však pro náš život zásadní přínos nemají (naše mzda a životní úroveň zůstává stejná, mezinárodní konflikty či ekonomické krize přetrvávají, ať je daná celebrita na výsluní či nikoli).

7.2.3. Infotainment

Novináři bulvárních deníků preferují spíše zprávy, které vyvolají emoce a přinesou zábavu, před zprávami pro život čtenáře sice důležitějšími, ale pro příjemce náročnějšími. Pro bulvární tisk je míra infotainmentu vysoká, naopak seriózní noviny se tomuto trendu vzdávají. Zároveň se ale musí přizpůsobit požadavkům čtenářů, jejichž potřeby se snaží uspokojovat za účelem zisku. Výstižně definoval infotainment bývalý šéfredaktor německých novin Die Welt Wolf Schneider: „Informace je určena pro hlavu čtenáře či posluchače, info (zkrácené označení pro infotainment – pozn.) předstírá, že je pro hlavu, ale je určeno jako bulvár spíše pro jeho břicho.“³⁵

Neustálé rozšiřování tohoto fenoménu je spjato s nastolováním agendy (agenda setting). „Média zprávy třídí a tím, že je vybírají, vybírají také agendu témat, které se dostanou do zorného pole příjemce a vzbuzují dojem, že jsou nejdůležitější.“³⁶ Agenda setting ale není univerzální pravidlo, podle kterého lze volit zprávy, které budou předloženy publiku. Jedná se o individuální proces každého média. Měly by se tudíž lišit informace zobrazované v bulvárních a seriózních médiích, z nichž každé je zaměřeno na jiné publikum, kterému předkládá různé informace (podle výše zmíněného Wolfa Schneidra předpokládáme, že seriózní média se budou zaměřovat na informace, bulvární pak na infotainment).

³⁵ Hvižd'ala, K. 2005: 126

³⁶ Burton, G., Jiráček, J. 2001: 239

7.2.4. Agenda setting

Tento termín byl poprvé použit Maxwellem E. McCombsem a Donaldem L. Shawem v roce 1972. Nicméně myšlenka nastolování agendy médií se objevila už o padesát let dříve v díle Public Opinion od Waltera Lippmanna.³⁷

Podle McCombse a Gilberta patří mezi nástroje, které média využívají k nastolení určité otázky či tématu

- a) kvantita zpráv – naznačování publiku co je více a méně důležité podle toho, jak často je o dané záležitosti informováno (více informací = větší důležitost)
- b) redakční členění a způsob prezentace – posilování důležitosti pomocí využití vizuální stránky (titulky, fotografie, uspořádání textu, v televizi řazení ve zpravodajství, zpomalené záběry)
- c) prezentovaná míra konfliktu – dle výše jmenovaných autorů je míra konfliktu klíčová pro to, jakou závažnost připíše předkládané informaci publikum
- d) působení v čase – předložení téma aktuálního případně časově blízkého a významného³⁸

Jde o to, že média ovlivňují způsob, jakým publikum přemýšlí o sociální realitě a jakou představu si o ní utváří.³⁹ Volí témata, kterými se budou zabývat a zároveň tato témata určitým způsobem zpracovávají, určují pořadí a „napovídají“ možný způsob interpretace.⁴⁰ Média mohou také vytvářet falešnou představu o této realitě, která pak ovlivňuje postoje příjemců. Zároveň tak ovlivňují i recipientovo hodnocení svého okolí. Vytváření klamavých informací je záležitostí především bulvárních médií, seriózní média se snaží dodržovat

³⁷ Jirák, J., Köpplová, B. 2003: 182

³⁸ Vladyka, Milan. *Určování agendy*. Dostupné on line http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/urcovani_agendy.htm [cit. 11. 4. 2010]

³⁹ V souvislosti s nastolováním agendy bychom neměli zapomenout na jméno Elisabeth Noelle-Neumannová, která přišla v sedmdesátých letech minulého století s pojmem *spirála mlčení*. Podle ní lidé nejsou ochotni vyslovovat své názory, pokud nejsou dostatečně společensky viditelní a pokud jejich postoje jsou v rozporu s větší částí společnosti. Plášek, Radovan. *Noelle-Neumannová, Elisabeth (1916)*. Dostupné on line <http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/noelle-neumann.htm> [cit. 11. 4. 2010] A právě o tom, kdo je a není společensky silnou osobností, tedy tím, kdo je či není ochoten vyslovovat na veřejnosti své názory, rozhodují média, která pak volbou toho, kdo bude na jejich stránkách prezentován, určují podobu převažujících postojů na veřejnosti.

⁴⁰ Jirák, J., Köpplová, B. 2003: 181

novinářskou etiku, jejímž hlavním bodem je poskytovat příjemci pravdivé a nezkreslené informace.

Bulvární novinář už není pouhým zprostředkovatelem informace, ale je jejím tvůrcem. Nepomáhá čtenáři poznat, proč došlo k nějaké události a zorientovat se v ní, ale podstatné informace opomíjí a zaměřuje se především na ty detaily, které nejvíce zapůsobí na emoce čtenáře, a danou událost takto omezeně prezentuje.⁴¹

Již jsme uvedli, že média nabízí svému publiku možné způsoby interpretace zobrazované skutečnosti. Tento fakt souvisí také s tzv. Thomasovým teorémem, podle kterého lidé jednají tak, jak vnímají svět kolem sebe, jak si jej definují. A svět si definují tak, jak jej prezentují média. Spojíme-li tyto dvě teorie, nastolování agendy a Thomasův teorém, zjistíme, že jedinec se v současném mediálním světě stává spíše pasivním příjemcem, jemuž jsou předkládána témata, o kterých se má něco dozvědět, a zároveň mu je podáván i způsob, jakým má dané téma interpretovat. V tištěných médiích to znamená, že čtenář má za úkol pouze přečíst jemu předložený článek a přijmout stanovisko z textu, fotografií a komentářů k němu. Bulvární deníky se ani nesnaží předkládat publiku články náročné na pozornost, ani obsahy vyžadující soustředění. Svět bulvárních médií je omezen na život slavných osobností, sex, katastrofy a neštěstí. Vztaženo na Thomasův teorém to znamená, že i svět bulvárního publika je omezen pouze na tyto entity.

7.2.5. Gatekeeping

S nastolováním agendy je úzce spjat i další pojem gatekeeping. Oba dva procesy se podílí na mediálním konstrukci reality. Gatekeeper je v doslovném překladu strážce stavidla, tedy člověk kontrolující stav vody. V žurnalistice je gatekeeper ten, kdo reguluje informace. Je tedy zodpovědný za výběr a kvalitu zpravodajství. Při své práci se řídí zpravidla těmito faktory:

- krátké trvání – zprávy časově vymezené, trvání neovlivňuje důležitost zprávy, ale je k němu přihlíženo, jelikož většině příjemcům vyhovuje, usnadňuje přijetí informace a zvyšuje zájem o ni

⁴¹ Tato záležitost není ale pouze výsadou bulváru, můžeme ji zaznamenat i u seriózního tisku. V Lidových novinách v roce 2004 vyšel článek s titulkem Schůzi sněmovny provázely spory. O schůzi, na které se mělo jednat o čtyřech zákonech, se čtenář místo informací o jednotlivých zákonech dozvěděl pouze o hádkách, které provázely zasedání. „Informace je nahrazena transferem emocí, které mají čtenářsky vyšší přitažlivost než jádro sporu či složité zákony, které se mají projednávat a které ovšem budou mít dopad na nás na všechny. Hádky se nás netýkají skoro vůbec.“ (Hvízd'ala, K. 2005: 95)

- snadné vnímání – snaha přizpůsobit se průměru
- jednoznačnost – cílem je informaci snadno popsat, aby mohla být lépe pochopitelná pro publikum, mnohoznačnost není žádoucí, ztěžuje pochopení předávané informace, proto se média, která se soustředí především na svůj zisk, zaměřují na informace jasné a srozumitelné
- soulad s očekáváním – popis události odpovídá představě příjemců, zde platí staré rčení, zvyk je železná košile
- překvapivost – neočekávaná událost, která přitáhne jako magnet pozornost příjemců, proto jsou v bulvárních denících časté nečekané zvraty
- aktuálnost – příjemce bude raději sledovat informaci „na živo“, děj, který probíhá v současnosti
- význam – je základní podmínkou informace, ale i bezvýznamné události může být sdělovacím prostředkem dodán velký význam (nový účes známé osobnosti)
- blízkost příjemce – nejvíce publikum zajímají informace týkající se prostředí a osobností z domova
- předvídavost – událost jako následek jiné události
- důležitost pro příjemce – závisí na zaměření média (v časopise Ekonom lidé očekávají informace z oblasti ekonomiky a ekonomie, které nenajdeme v Blesku, jenž má publikum orientované na jiné zájmy)⁴²

⁴² Žantovský, Petr. 2008. *Moc a nemoc médií*. Dostupné on-line
http://archive.ceskamedia.cz/article.html?id=226993_hp_M&qqqq... [cit. 11. 4. 2010]

7.2.6. Fáma

Prostředky a postupy při vybírání informací a tvorbě článku definuje komunikační strategie daného média. Vymezuje cílovou skupinu, pojetí a přístupy k tématu a jeho zpracování.⁴³ Je určována komunikačním cílem (záměrem) a konfrontována s komunikačním efektem, který vyvolává.⁴⁴ Cílem je samozřejmě zvýšit prodej deníku, proto je využíváno různých strategií, taktik, jak tohoto cíle dosáhnout. Například zaměření se na cílovou skupinu, opakování témat, o které je zájem, nenadálé zvraty v událostech (přináší nový pohled na zobrazovanou skutečnost) atd.

Bulvární deníky využívají zájmu populace o život známých osobností, o tragédie, které je postihly. Aby dlouhodobě udržely zájem publika u tématu, předkládají často spekulace a objevují nečekaná svědectví, která vzbudí u čtenářů nový zájem. Předkládání dohadů publiku vede ke vzniku fámy a dochází tak k naplnění cíle média. Fáma podněcuje čtenáře, aby o události prezentované médiem, přemýšleli a jinak se jí zaobírali. To udržuje jejich zájem o nové informace a vede ke koupi nového čísla.

Jak již bylo řečeno, bulvární deníky často předkládají informace nepodložené či dokonce smyšlené a nechávají otevřený prostor pro možné dohady. Takové informace vyvolávají ve společnosti fámy. Jean-Noël Kapferer ve své knize *Fáma – nejstarší médium světa* cituje definici zakladatelů teorie vzniku a šíření fám, Allporta a Postmana, podle kterých je fáma „...sdělení, které se týká aktuálních událostí, kterému se má věřit a které se šíří od osoby k osobě zpravidla ústně. Neobsahuje údaje, podle nichž by se dala posoudit jeho pravdivost“.⁴⁵ Kapferer ale uvedenou definici fámy odmítá s tím, že se vztahuje pouze na fámou falešnou. Ve své knize dává i příklady fám, které byly časem potvrzeny jako pravdivé.⁴⁶

Nicméně platí, že základem fámy je nepodložená, neověřená informace. Takové zprávy by se neměly v médiích vůbec objevovat, jelikož porušují zásady objektivity, která je jedním z hlavních požadavků na mediální informaci.

⁴³ <http://www.focus-age.cz/cs/marketingova-komunikace/komunikacni-strategie/>

⁴⁴ Tríska, Michal. 2007. *Informace a bulvár*. Brno: Masarykova univerzita. Bakalářská práce. Dostupné on-line http://is.muni.cz/th/144388/fss_b/Bakalarska_prace_144388_Triska_oprava.doc?info=1&zpet=http://theses.cz/hl/edani/?search=Svoboda%20-%20Blesk,%20Aha,%20C5%A0C3%ADp&start=1 [cit. 11. 4. 2010]

⁴⁵ Kapferer, J.-N. 1992: 9

⁴⁶ Tamtéž: 11

7.2.7. Objektivita vs. stylistické a jazykové prostředky v bulvárním tisku

Důležitou roli hraje také stylistické zpracování, tedy výrazové prostředky, které bulvární deník využívá. Od seriózního deníku očekáváme informování objektivní, které je v bulvárních periodikách narušováno využíváním nevhodných výrazů. Mezi tyto obraty patří například hodnotící výrazy, superlativy či výrazy nespisovné. Ve větné stavbě bulvárních deníků jsou upřednostňovány krátké věty, věty zvolací či řečnické otázky.

Bulvární tisk využívá takové formy a obsahu, která nejvíce vyhovuje čtenářům. Uplatňuje *princip společného jmenovatele*. Kloskowská tento termín vykládá jako snahu nalézt formu a obsah mediálního sdělení vyhovující větší části publika, pro které jsou charakteristické různé zájmy a hodnoty.⁴⁷ K takovému sdělení využívá nespisovných výrazů, nechýbí vulgarismy, hodnotící prvky v textu (mizí objektivita) a nedodržování správné formy.⁴⁸

Bulvární tisk a především titulní strana je v podstatě reklamním letákem, není proto divu, že i zde se využívá určité psychologické strategie k zajištění daných cílů. Patří sem snaha vyvolat emoce (láska, nenávisť, lítost atd.), v článcích využívá názorů odborníků a představitelů významných institutů, statistických údajů, odkazů na tajné a neověřené zdroje a charakteristické je neúplné podávání informací. V bulvárních médiích je kladen důraz především na získání zájmu, nikoli na pravdivost a důležitost zprávy, ta je nahrazována zábavou a stále častěji tak slyšíme o tzv. infotainmentu.⁴⁹

Aby zpráva zaujala publikum a přiměla jej ke koupi, musí překročit určitou hranici – musí být překvapivá, zaměřená na konkrétní osobu, kterou by měla být v nejlepším případě známá osobnost. Více než kladná zpráva zaujme informace negativní, a pro média je výhodně, pokud je možnost, že se daná událost bude dále vyvíjet.⁵⁰ Podrobněji se o požadavcích kladených na mediální informaci věnujeme v kapitole Gatekeeping.

Z hlediska novinářské etiky je na mediální informaci kladen především požadavek objektivity. Objektivní jsou informace nezaujaté, nehodnotící, poskytující prostor čtenáři pro vytvoření vlastního názoru.

⁴⁷ Kloskowská 1967: 192

⁴⁸ Šteffelová, Alena. 2005. *Politický bulvár v českých celostátních denících*. Zlín: UTB. Bakalářská práce. Dostupné on-line <https://www.stag.utb.cz/apps/stag/dipfile/index.php?download=5157> [cit. 11. 4. 2010]

⁴⁹ Termín infotainment vznikl z angl. *information* – informace a *entertainment* – zábava.

⁵⁰ Tríska, Michal. 2007. *Informace a bulvár*. Brno: Masarykova univerzita. Bakalářská práce. Dostupné on-line http://is.muni.cz/th/144388/fss_b/Bakalarska_prace_144388_Triska_oprava.doc?info=1&zpet=http://theses.cz/hl/edani/?search=Svoboda%20-%20Blesk.%20Aha.%20%C5%A0%C3%ADp&start=1 [cit. 11. 4. 2010]

Denis McQuail vytyčil několik charakteristických znaků pro objektivní práci s informacemi:

- vylučování subjektivního pohledu či osobního zaujetí;
- absence stranění (zdržení se jakékoliv předpojatosti);
- respektování přesnosti a dalších kritérií pravdivosti – relevance a úplnost;
- nepřípustnost skrytých motivů a služby třetí straně (např. skrytá reklama aj.).⁵¹

S narušováním objektivity souvisí i využití specifických výrazových prostředků v článcích, pomocí nichž je naplňována komunikační strategie bulvárního tisku. Tyto výrazy umožňují vyvolat či umocnit dojem, který má daný článek vyvolat.

Mezi tyto výrazy patří především:

- 1) Výrazy s příznakem expresivnosti
- 2) Výrazy nespisovnými
- 3) Superlativy
- 4) Slovy přejatými
- 5) Fráze a klišé

Jednotlivé výrazové prostředky a charakteristické znaky pro objektivní práci s informacemi podrobně rozebereme v analytické části této práce, kde na příkladech ukážeme, jak oba deníky dodržovaly zásady objektivní práce při zpracovávání informací, jak časté bylo využití nevhodných výrazových prostředků v obou médiích a zda frekvence jejich aplikace rostla či klesala.

7.3. Forma bulvárního tisku

Nízká kvalita článků v bulvárním tisku, který předpokládá průměrnost čtenáře, čímž jej degraduje na příjemce neschopného pojmout náročnější obsah, je vykompenzována barevností svých stran (na rozdíl od seriózních novin, které předpokládají náročnější publikum, upřednostňují více textu před fotografiemi zahlcenými stranami).

⁵¹ McQuail 1999: 172-173

Bulvární tisk má své specifické publikum, které vyžaduje informování o specifických událostech. Tomu je podřízen nejen výběr témat, ale i zpracování. Délka textů je rozmanitá od krátkých článků, které jsou umístěny obvykle po stranách a jejich délka dosahuje maximálně deseti řádek, až po příběhy a články o životních osudech lidí, kterým je věnována i celá vnitřní dvoustrana.

Krátké texty jsou přijatelnější pro publikum, které upřednostňuje spíše pasivní přijímání informací a jehož snahou není zamýšlet se nad řešenými problémy v textu. Čtenář je ochoten svou pozornost věnovat spíše kratším článkům. Proto je v bulvárním tisku, který se snaží maximálně vyhovět vkusu čtenářů, celá řada krátkých článků na různá témata (s cílem zaujmout co nejširší publikum), naopak dlouhých, časově a na pozornost náročnějších textů je minimum. Pokud už na takový článek narazíme, jedná se zpravidla opět o článek o některé z celebrit nebo o emocionálně působící článek.

Jak jsme se již zmínili, titulní strana novin (nejen bulvárních periodik) je reklamním letákem. Je to první, co přitáhne naši pozornost, proto jsou na titulní straně pouze krátké úvody různých článků, které jsou pak rozpracovány až uvnitř novin. Důvodem je ukázat pestrou nabídku daného novinového titulu. Bulvární tisk titulní strany využívá, nicméně četnost a tématická pestrost článků na titulní straně není tak značná jako u seriózního titulu. Navíc větší část titulní strany zabírají fotografie, které působí na čtenáře rychleji, efektivněji. Stačí jeden pohled, abychom zjistili, o čem se budeme moci dočíst. Nemusíme studovat celý titulek, i když i ten je stylizován tak, aby jeho zpracování čtenářem zabralo co nejkratší dobu. Důležité je i rozmístění článků. Jako první upoutá čtenáře pravý horní roh, poté jeho pohled směřuje doleva a odtud do pravého dolního rohu.⁵²

Co se týká grafické podoby titulní strany, stojí bulvární tisk jednoznačně v popředí před seriózními médii. U seriózního tisku vidíme na titulní straně zpravidla jednu větší fotografii, která je maximálně doplněna jednou či dvěma menšími. U tisku bulvárního je titulní strana fotografiemi zahlcena, předpokládá se to, a proto nás nepřekvapí ani pět snímků na titulní straně. Využívá velkých barevných fotografií⁵³ a titulků, samotný článek může být podbarven, orámován, výjimkou není ani začlenění tzv. komiksových bublin k textu (napovídají, jaké emoce má článek vyvolat či co cítili hlavní protagonisté, např. NENÁVIST!, LÁSKA!, ZRADA! apod.).

⁵² Gold, Otto a kol. 2004. *Základy žurnalistiky pro redaktory studentských časopisů*. Horní Slavkov: Otevřená společnost. Text on-line <http://www.osf.cz/download/files/publikace.zaklady-zurnalistiky.pdf> [cit. 11. 4. 2010]

⁵³ O popularitě fotografie svědčí i oblíbenost různých příloh jednotlivých deníků. V roce 2004 zaznamenaly téměř všechny deníky v České republice pokles o 3,31 %. Pouze u Blesku se zvýšil prodej o 0,3 %. Stejně tak u suplementů nastal pokles o přibližně 2,5 %. Blesk magazín, Magazín Dnes s TV programem a Sport magazín zaznamenaly nárůst. Blesk zůstává stále nejčtenějším. (Srpková, H. 2007: 200)

Typické je také používání různých typů písma, členění textu a jeho uspořádání. Všechny tyto metody, kterými přitahuje bulvární tisk pozornost, se nemění a pokud ano, tak pozvolně, aby si toho čtenář nejlépe vůbec nevšiml. To pomáhá zachovat pocit něčeho starého, známého a ověřeného, ale zároveň umožňuje přizpůsobovat se měnící se společnosti.⁵⁴

8. Shrnutí:

V úvodu teoretické části jsme definovali pojem bulvár a krátce jsme pojednali také o historii bulvárního tisku. Zmínili jsme se také o procesech, kterými média volí informace, jež předkládají publiku. Podařilo se nám vymezit základní charakteristiky sdělení v bulvárním tisku, se kterými budeme dále pracovat v analytické části této práce. Mezi hlavní zásady při výběru a zpracování informací kterými se bulvární média řídí, patří především tyto:

- **Bulvár se zaměřuje na skandální a senzační témata** – v našem případě jsme zvolili jako příklad úmrtí tří známých osobností. Úspěšný skladatel Karel Svoboda spáchal sebevraždu. Celý život Michaela Jacksona byl provázen skandály a i po jeho smrti se objevovaly nové skutečnosti, které vyvolávaly pohoršení. Úmrtí oblíbené herečky Stelly Zázvorkové jsme zvolili záměrně jako kontrastní k předchozím dvěma úmrtím. Její život byl poklidný a zemřela v úctihodném věku a způsobem, který lze u osmdesátiletého člověka předpokládat, na selhání srdce. Nikoli tedy sebevraždou či předávkováním. Skandální či senzační témata jsou přiživována různými spekulacemi, které podněcují ke vzniku fámy. Ta pak umožňuje periodikům udržet zájem publika u tématu.
- **Mísí irrelevantní sdělení s vážnějšími tématy** – v Blesku i MF Dnes dochází při referování o smrti všech tří celebrit k mísení informací o jejich smrti, kariéře či mládí. I když čtenář očekává, že se dočte nová zjištění o úmrtí některé z těchto celebrit, dovídá se pouze informace, které již zná (informace se v článcích opakují) nebo které přímo nesouvisí se smrtí dané osobnosti.

⁵⁴ J Tříška, Michal. 2007. *Informace a bulvár*. Brno: Masarykova univerzita. Bakalářská práce, on-line http://is.muni.cz/th/144388/fss_b/Bakalarska_prace_144388_Triska_oprava.doc?info=1&zpet=http://theses.cz/hl/edani/?search=Svoboda%20-%20Blesk,%20Aha,%20%20C5%A0C3%ADp&start=1ö [cit. 11. 4. 2010]

- Upřednostňuje negativní témata – taková témata nejvíce přitahují pozornost publika. Čtenář nevnímá svůj život jako pozitivní, proto je mu bližší informace o nějakém neštěstí druhého člověka. Příběh je pro něj přijatelnější, osud prezentované osobnosti bližší a tím pádem i přitažlivější, více se jej týká.⁵⁵
- časté je využití výrazů s příznakem expresivity, přenesených pojmenování, superlativů. Ve větě stavbě upřednostňuje věty krátké či jednoduchá souvětí, časté jsou řečnické otázky a věty zvolací.

V první části této práce jsme zmínili i charakteristické znaky pro formu bulvárního tisku, ale jak jsme již uvedli, tato práce je zaměřena zejména na stylistiku novinových článků, kde se proces bulvarizace také projevuje. Přesto si shrňme i typické znaky pro grafickou podobu bulvárních periodik.

- Typická je barevnost – v současné době i seriózní média mění svou tvář a stávají se více barevnými. Je to dáno nejen snahou přizpůsobit se požadavkům publika, ale především lepšími možnostmi daného periodika a přijatelnější cenou barevného tisku.
- K přitáhnutí pozornosti využívá na titulní straně známých osobností – fotografie hlavních aktérů v době jejich úmrtí plnily nejen titulní strany deníků. Dalšími tvářemi byly osoby blízké zemřelému. Nejčastěji se tyto osoby objevovaly u článků o Karlovi Svobodovi.
- Velké fotografie – bulvární deníky kladou důraz především na grafickou stránku. Proto pokud bychom posuzovali deníky pouze na základě fotografie, mohli bychom snadno určit, který deník je či není bulvární. Stanovení hranice není ale tak jednoduché. Nelze se omezit jen na grafickou stránku. Fotografie zaujme pouze na první pohled, což je rozhodující pro koupi daného periodika. Fotografie je prvotní, ale nikoli jediný důvod, proč si čtenář deník koupí. Důležitou roli hraje i obsah článků, na který se ve své práci zaměřím. Uvědomuji si, že fotografie hraje velice důležitou roli

⁵⁵ Znamý fotograf firmy United Colors of Benetton odmítal tvořit reklamu zobrazující šťastný svět, který činí publikum frustrované z neschopnosti přiblížit se tomuto světu. Naopak začal propagovat v reklamě fotografie, kterými upozorňoval na aktuální problémy světa. Téměř kolem každé jeho reklamní kampaně se strhla velká diskuse. Tím byl splněn cíl, upoutat pozornost, Tato strategie je využívána i bulvárními deníky, které sázejí na přitažlivost tragických událostí pro publikum. (Niklesová, E. 2007: 106)

v bulvárních médiích a je jedním z ukazatelů bulvarizace, jak už jsme ale řekli, není jediným. Bulvarizující prvky se vyskytují i v textech periodik. Jsou tak poněkud skryté prvnímu pohledu potenciálního čtenáře, a tak i na první pohled seriózní média (pokud bychom posuzovali pouze podle velikosti a četnosti fotografií, barevnosti atd.) využívají bulvarizujících prvků v článcích, kde nejsou tak snadno odhalitelné.

- velké titulky a kratší články – kromě nadměrných fotografií bulvární deníky aplikují také velké titulky. Jejich velikost se pohybuje zhruba od 1,5-4,5 centimetrů. Na úkor grafické stránky je tak omezen prostor pro články. Bulvární tisk klade důraz především na vizuální stránku, na úkor té je pak logicky omezen prostor pro články. Délka textu je v rozmezí od pouhých 70 do 600 slov. (viz. Příloha č. 3-4)

B: Analytická část

1. Analyzované kauzy

V obou médiích se po smrti některé z celebrit objevují životopisy, které mají čtenáři připomenout jejich život. V našem případě se jedná o Stellu Zázvorkovou, Karla Svobodu a Michaela Jacksona. V obou denících nalezneme podobné informace. Smrt Svobody a Jacksona jsme zvolili záměrně. Jejich životy byly plné zvrátů a skandálů, navíc se jedná o představitele zahraniční i české hudební scény.⁵⁶ Oba muži, na rozdíl od Stelly Zázvorkové, nezemřeli přirozenou cestou. Jejich smrt má tedy značný bulvarizační potenciál.

1. 1. Stella Zázvorková

Život Stelly Zázvorkové se dá shrnout do několika vět. Začínala jako divadelní herečka v Divadle Větrník, kde hrála po boku například Vlastimila Brodského či Radovana Lukavského. Potkala zde i svou životní lásku a otce své jediné dcery, Miloše Kopeckého. Manželství dlouho netrvalo, Miloš Kopecký byl muž, který trpěl silnými depresemi, a tak se po krátké době rozvedli. Stella Zázvorková se už nikdy nevdala. Když její dcera spáchala v patnácti letech sebevraždu, byla to pro Zázvorkovou velká rána. Herečka však na svět nezahořkla a svým životním elánem dokázala překonat i tuto ránu. Ztvárnila více než padesát divadelních a 180 filmových a televizních rolí. Zemřela v důsledku dlouhodobé nemoci. Trpěla oslabením organismu, pravidelně docházela do nemocnice na transfuze, čekala ji i operace kyčle.

Tyto základní informace nalezneme v obou námi analyzovaných denících.

1. 2. Karel Svoboda

Po smrti Karla Svobody se téměř ve všech novinách opakovaně objevovaly jeho životopisy. Ve většině případů to byly články podobné tomuto z 29. 1. 2007 uveřejněném v MF Dnes.

⁵⁶ Je tedy možné i srovnání, zda se české deníky věnují českým celebritám více než zahraničním. To ale není cílem této práce.

„Jeden z nejúspěšnějších českých hitmakerů, producentů a tvůrců hudby k muzikálům se původně měl stát zubařem. Ze studií na Karlově univerzitě však odešel, aby se mohl věnovat muzice.

Narodil se roku 1938 v Praze. V padesátých a šedesátých letech byl členem populární české rockové skupiny Mefisto. Kromě hry na klavír začal v té době také komponovat první skladby. Svoji vlastní scénickou hudbu uvedl poprvé před veřejností v pražském Divadle Rokoko.

Lady Carneval, Kdepak, ty ptáčku, hnízdo máš, Stín katedrál, Hej, hej, baby, Yveta, Čau láska či Jsi můj pán. Z pera Karla Svobody pocházejí největší hity Karla Gotta, jeho skladby se objevovaly v repertoáru snad všech předních českých zpěváků. Jeho jméno však není spojováno jen s písňovou tvorbou, ale také s úspěšnými televizními produkcemi a hudbou k celovečerním filmům, třeba Noc na Karlštejně. Známe jsou také melodie, které Karel Svoboda komponoval k českým filmovým pohádkám, jako je Sůl nad zlato, Jak se budí princezny, Z pekla štěstí či Tři oříšky pro Popelku.

Ústřední píseň z posledně jmenovaného filmu nazvanou Kdepak, ty ptáčku, hnízdo máš? složil spolu se svým bratrem. Píseň v podání Karla Gotta byla navíc u příležitosti 100. výročí české kinematografie vyhlášena druhou nejúspěšnější filmovou melodií v historii českého filmu.

Neméně oblíbené jsou skladby k televizním seriálům, jako například Včelka Mája, Cirkus Humberto, Létající Čestmír, Pinocchio, Návštěvníci, Kačenka a strašidla.

Hudba k úspěšnému projektu německého režiséra Josepha Vilsmaiera A nikdo slzu neuroní mu přinesla dokonce nominaci na Oscara. Velký úspěch zaznamenaly i Svobodovy muzikály Dracula, Monte Cristo a naposledy i Golem.

Karel Svoboda obdržel za svou tvorbu řadu zlatých a platinových desek i jiných ocenění. Získal například diamantovou desku za více než 10 milionů prodaných zvukových kopií s jeho hudbou a od Akademie české populární hudby tři České hudební ceny.

Jeho tvorba uspěla doma, ale také v zahraničí, kromě práce na filmech a seriálech bodoval na hudebních festivalech v Tokiu, Rio de Janeiru či v Cannes.⁵⁷

V tomtéž čísle samozřejmě nechybí ani informace o způsobu, jakým zemřel, spekulace o jeho zdravotním stavu („nápadně hubne“) a o tragédiích, se kterými se musela již vypořádat jeho žena Vendula Svobodová („Smrt muže je druhou tragédií, která Vendulu Svobodovou v manželství se Svobodou postihla – před sedmi lety jim zemřela dcera Klára na leukémii.“).

⁵⁷ MF Dnes, roč. 18, č. 25, str. 5

Opakují se i informace o Svobodově skladatelské činnosti. Obdobný životopis se objevuje i v Blesku.

V dalších číslech obou médiích se objevují informace již řečené, ale také nové, které posunují život a především smrt Svobody na úroveň záhady. Jsou prezentovány všechny možné důvody, proč Karel Svoboda zemřel, podkládány tvrzením tajemných svědků či odborníka na danou problematiku (primář Vlastimil Tichý hovoří o depresích u umělců (podrobněji v kapitole 2. 2. Fáma – Karel Svoboda).

1.3. Michael Jackson

Narodil se v roce 1958. Jeho otec byl ocelářský jeřábník a sestavil skupinu Jackson Five ze svých pěti synů. V této formaci začínal i Michael Jackson. Již ve třinácti letech se stal tváří titulní strany časopisu Rolling Stones. Na dětství neměl šťastné vzpomínky. Veškeré jeho dětské radosti byly podřízeny koncertům skupiny a nacvičování. Navíc byl fyzicky i psychicky týrán otcem. Po dvacátém roce života se otcově diktatuře vzepřel a začal vystupovat jako sólový zpěvák. Jeho písně se začaly umisťovat na prvních místech hitparád a v osmdesátých letech vydal své nejznámější album Thriller. Jackson propojil hudbu a tanec, velký důraz kladl i na videoklipy. Byl charakteristický svým zjevem, stylem oblékání i stylem života. Podstoupil několik plastických operací, z nichž řada se týkala i vybělení kůže. Koupil obrovský ranč v Santa Barbaře, který přejmenoval na Neverland. Tento ranč vybavil kinem, zoologickou zahradou, vlakovou stanicí, bazénem, kolotočí, muzeem či kavárnou a zval na něj děti týrané či postižené. Na počátku devadesátých let bylo proti němu vzneseno první obvinění ze sexuálního zneužívání malých chlapců. Během jeho života přibývala další obvinění. Aby se zbavil nařčení z pedofilie, oženil se s dcerou Elvise Presleyho, Lisou Marii. Toto manželství ale nevydrželo dlouho a bylo bezdětné. Po delší době se Jackson oženil znovu, ale i toto manželství skončilo. Druhá žena porodila Jacksonovi dvě děti, kterých se vzdala a nechala je žít s Jacksonem. Označení pedofil se jej drželo i poté, když byl veškerých obvinění zbaven. Až po jeho smrti jsme si mohli v českých denících přečíst výpovědi chlapců, jejichž rodiče podali na Jacksona trestní oznámení ze zneužívání. Podle těchto výpovědí by Jackson byl jednoznačně odsouzen za pedofilii. Ale ani po prostudování dostupných informací z médií, která předkládají odporující si informace, není čtenář schopen s jistotou říci, zda Jackson byl, či nebyl pedofil. Jediné, co může publikum s jistotou posoudit, je pravdivost informací o zpěvákově vzhledu a hudbě.

2. Fáma

Definici fámy jsme uvedli v teoretické části této práce. Nyní se pokusíme ukázat příklady fámy v obou denících. U příběhů Karla Svobody a Michaela Jacksona byl vznik fámy nasnadě. Téma smrti dvou tak známých osobností je pro publikum natolik lákavé, že s povděkem přijímá jakékoli předkládané informace.⁵⁸ Navíc pokud se jedná v případě Karla Svobody o sebevraždu bez dopisu na rozloučenou, tedy bez vysvětlení svého činu. Taková situace byla okamžitě využita bulvárním tiskem ke spekulacím, že šlo možná o vraždu. Naopak smrt Stelly Zázvorkové žádné dohady nevyvolala. Jedině Blesk přišel se zavádějícím titulkem (Zázvorková vykrvácela!, Blesk, roč. 14, č. 110, str. 1), který vyvrací původní myšlenku, že zemřela na selhání srdce. Šlo totiž o smrt přirozenou cestou, nikoli o sebevraždu jako u Svobody. A na rozdíl od Jacksona, neprovázeli celý život Zázvorkovou skandály a spekulace o jejím zdravotním stavu. Její smrt nebyla ani opředena tajemstvím. Ze všech těchto důvodů vyplývá, že její smrti obě periodika věnovala ze všech třech úmrtí nejméně.

2.1. Fáma – Stella Zázvorková

O smrti Stelly Zázvorkové jsme nenašli žádné zavádějící či nedostatečné informace, které by daly podnět ke vzniku fámy. Nespekulovalo se ani o příčinách její smrti. Jediný moment, kdy Blesk vytiskl článek, navádějící čtenáře k zamyšlení (a tím k vymyšlení různých teorií a fám), se v tisku objevil až osmdesát dní po úmrtí Stelly Zázvorkové. Příčinou byla urna s ostatky herečky, ukrytá podle Blesku ve skříni u jejího synovce. Důvodem je prý nemoc synovce, který slíbil, že až se uzdraví, tetu pohřbí. V deníku je synovec představen jako psychicky labilní a článek vyvolává řadu otázek: Chce si popel Zázvorkové nechat doma? Proč ji má ukrytou ve skříni?

Nyní se vraťme zpět k definici fámy a je patrné, že další dva případy měly všechny předpoklady k tomu, aby se u nich objevila fáma.

Jak jsme uvedli, čtenáře přitahují události akutální, současné. To znamená že smrt některé z těchto osob by nevzbudila takový zájem, kdyby se jí média věnovala až například měsíc po uskutečnění. Využití aktuálních událostí dává čtenáři pocit, že je součástí dění, není

⁵⁸ Zajímavě se zmiňuje o publiku Reiffová v Slovníku mediální komunikace, kde člení publikum na aktivní a pasivní. Pasivní publikum je zcela závislé na médiích a obsazích v nich. Aktivní publikum má schopnosti volit nejen mezi médii, ale také mezi jejich obsahy a interpretacemi. (in: Reiffová, I. 2004: 197)

o nic ochuzen a je informován o čerstvých novinkách. Svobodův čin byl aktuální událostí, což je jeden z podnětů ke vzniku fámy (viz. výše definice fámy od Allporta a Postmana).

Informace, které jsme prostřednictvím médií získali, byly zpravidla ústním svědectvím (čtenáři mezi sebou sdílejí názory na toto téma, vytvářejí možné teorie a to vše zpravidla ústní formou). Fakta, které by měly verifikovat teorii vraždy, chybí. V článcích se vyskytují pouze spekulace a náznaky, které s pravdou nemají nic společného. Pouze dávají publiku možnost jiného pohledu na situaci. Předkládají řadu pochybností a nejasností v případě a těm se věnují v několika článcích, čímž těmto svým dedukcím připisují větší důležitost (častá témata jsou vnímána jako závažnější).

Představu fámy jako něco nepravdivého má většina společnosti. Proto pokud je nějaká informace označena za fámou, přestává se šířit.⁵⁹ Pro média je tedy důležité alespoň náznakem ukázat, že daná informace je pravděpodobná a možná. Bulvární deníky využívají k potvrzení svých teorií očitých svědků a odborníků, kteří mají vyloučit spekulace a fámou potvrdit.

2.2. Fáma – Karel Svoboda

MF Dnes se teorii vraždy Karla Svobody mnoho nevěnovala, zabývala se především otázkou, zda Svoboda svůj čin dlouhodobě plánoval či zda se jednalo o spontánní reakci.

Dlouhodobou přípravu na sebevraždu podporuje v Dnes velmi často užívaná věta „Jednou se to dozvíte.“

Příklad:

„Kolegové, kteří s ním muzikál chystali, říkají, že měli již delší dobu obavu o Svobodovo zdraví a pozorovali, že nápadně hubne. Když se skladatele ptali, zda je v pořádku, odpovídal obvykle: „Jednou se to dozvíte.“ (Dnes, 2007, roč. 16, č. 25, str. 5, čl. Policie vyšetří, zda si Svoboda vzal život sám)

„To se včas dozvíte,“ odpovídal skladatel Karel Svoboda poslední týdny svým přátelům na dotaz, co se to s ním děje. (Dnes, 2007, roč. 16, č. 26, str. 3, čl. Smrt skladatele)

„Když to zpětně s kolegy hodnotíme, sebevražda byla výsledkem dlouhodobé přípravy.“ myslí si Zelenka. „Nikomu ale neřekl, co ho trápí. Vždy odvětil, že se to včas dozvíme.“

(Dnes, roč. 18, č. 26, str. 2, čl. Proč zemřel Karel Svoboda?)

⁵⁹ Kapferer, J-N. 1992: 17

Teorii dlouhodobé přípravy Svobody na sebevraždu či dlouhodobém procesu, kterému bylo možno předejít, potvrzují Svobodovi blízcí známí i odborníci – lékaři, kteří vypovídají o jeho hlubokých depresích.

Příklad:

„Často říkal, že přestává mít na život sílu. ... Jsem v háji, už na to dál nemám.“ (Dnes, roč. 18, č. 31, str. 1, čl. „Svoboda mi mockrát říkal, že už nemá sílu“, rozhovor s Petrem Mukem)
„Pokud budu žít, to víš, že rád přijdu,“ vzpomíná například publicistka Alena Hájková.“ (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 2, čl. „Přijdu, když budu ještě žít“)

„Umělci se mnohem hůř vyrovnávají s depresemi než obyčejní lidé, tvrdí primář psychiatrického oddělení Ústřední vojenské nemocnice Vlastimil Tichý“ (Dnes, roč. 18, č. 29, str. 3, čl. Na Svobodu se možná nakupilo hned několik problémů)

„Stárnoucí muž, který se trápí kvůli zdravotním problémům a depresím. Zároveň citlivý člověk, který silně prožívá problémy svých blízkých. Právě tak píšou psychiatři ty, kteří si v Česku berou život nejčastěji. Do této šablony zapadal i známý skladatel Karel Svoboda, který spáchal sebevraždu v neděli. (Dnes, roč. 18, č. 29, str. 3, čl. Muži si berou život častěji, vypovídají dva psychiatři Vlastimil Tichý, Martin Jarolímek a pracovník Českého statistického úřadu Vladimír Polášek)

Blesk se naopak snažil teorii o sebevraždě vyvrátit tím, že „vhodil“ do publika jinou možnost, jak mohl Svoboda zemřít. Teorii o vraždě. I zde pouze spekuluje a uvádí možnosti, které by tuto teorii potvrzovaly a umožnily tak vznik fámy. Pokud už připouští možnost sebevraždy, je to z důvodů rodinných problémů, zdravotnímu stavu či kvůli dluhům.

Příklad:

„Zelenka nevyloučil ani manželské problémy. Kde problémy ve vztahu nejsou ... Tuto Pandořinu skříňku bych ale raději nechtěl otevírat.“ (Blesk, roč. 16, č. 26, str. 1, čl. Podle známých Karla Svobodu sužovaly psychické potíže. Stojí tedy za jeho sebevraždou? Nebo to byly problémy v manželství?)

„Nejnověji k dosavadním spekulacím přibýly i dluhy, které vznikly kvůli problémům s muzikálem Dracula.“ (Blesk, roč. 16, č. 27, str. 2, čl. Sebevražda kvůli dluhům?)

Oba deníky si tedy rozdělily způsob vysvětlení příčiny úmrtí Karla Svobody, jak bude patrné i z ukázek v dalších částech této práce. Blesk samozřejmě sáhl po možnosti vraždy. Je to téma vždy pro publikum přitažlivé, zvláště pokud se týká známé osobnosti a je obestřeno tajemstvím, jak tomu je v tomto případě.

Deník MF Dnes si zvolil teorii dlouhodobého procesu, jenž vyústil v sebevraždu, které šlo ale předejít, kdyby Karel Svoboda poslechl rad svých přátel, svěřil se rodině a včas navštívil odborného lékaře a ne pouze svého známého dětského lékaře, který mu antidepressiva předepisoval (rozhovor s Pavlem Bočkem v Dnes, roč. 18, č. 32, str. 4, čl. Lékař: Když se cítil blbě, tak si něco šoupl). Pokud chce být MF Dnes označována jako seriózní tisk, neměla by předkládat žádné teorie (kdyby své problémy řešil Svoboda s odborníkem, kdyby poslechl své známé), ale jasně, srozumitelně a objektivně informovat.

Oproti tomu od Blesku publikum seriózní informace neočekává, tak si mohl tento deník zvolit teorii vraždy a začít vytvářet příběh, který dá vzniknout fámě (kdo jej zabil a proč). Předpokládat lze nenadálé zvraty, nejasná tvrzení a spekulace. Informace a teorie, které by se samy o sobě mohly zdát směšné, jsou zde stavěny do roviny ověřené skutečnosti, jsou představeny jako konkrétní a jasné, tedy pravdivé.

2.3. Fáma – Michael Jackson

U Michaela Jacksona jsme předpokládali, že bulvární média se budou jeho životem a smrtí zabývat stejně intenzivně, jako sebevraždou Karla Svobody. I když se jedná o zahraniční osobnost, byla jeho popularita značná i v České republice. Pravděpodobnost alespoň přibližně stejného počtu článků jsme ale očekávali z důvodů jeho excentrického života a nejasností kolem jeho smrti. Velká část článků popisovala život populárního zpěváka, který byl několikrát obviněn z pedofilie, za svůj život vydělal ohromné množství peněz, z nichž velkou část stihl utratit, jeho image, hudbu a majetek. Známý byl také plastickými operacemi, které podstoupil a chorobným strachem z nemocí a bacilů.

Tématu smrti, důvodům a příčinám se věnoval Blesk. MF Dnes se více než smrti Jacksona věnovala otázce, zda Jackson byl, či nebyl pedofil. Nicméně články o dohadách kolem jeho smrti se objevily i v zde, ale ne v takové míře jako v bulvárním deníku.

Také u případu Jacksona tak vidíme dvě teorie, které dávají podnět k vzniku fámy. U Blesku teorie vraždy (stejně jako u Svobody), v Mladé frontě teorie o pedofilii.

Blesk i MF Dnes předložily argumenty, které podporují i vyvrací teorii o vraždě Michaela Jacksona. Blesk se zaměřil na otázku způsobu úmrtí Jacksona, příliš se ale nevěnuje vztahu Jacksona k malým chlapcům. U Mladé fronty je tomu jinak. V otázce vraždy či úmrtí přirozenou cestou se sice nepřiklání ani k jedné straně, předkládají pouze tvrzení známých osob, blízkých přátel nebo čerpají ze zahraničních zdrojů⁶⁰, stejně jako Blesk, a tyto informace jsou stylizovány jako neutrální. Věnuje se ale překvapivě otázce, zda byl Jackson pedofil, kde se jednoznačně přiklání k odpovědi ano.

Chybějící řešení, závěr, životního příběhu Michaela Jacksona, otevřené možnosti, to vše podporuje čtenářovu fantazii a podněcuje k dohadům.

Je patrné, že ani jeden deník si nebyl jistý příčinou úmrtí Jacksona (ovlivněno nedostatkem vlastních zdrojů) a oba předkládaly pouhé spekulace. I přesto jsme mohli u obou deníků objevit články, které dávaly podnět ke vzniku fám. Blesk se zaměřil na jeho smrt, dědictví a potomky. Mladá fronta spekulovala o jeho možné pedofilii.

Příklad:

„Král popu je mrtev a ta otázka stále visí ve vzduchu. Byl, či nebyl pedofil? Vypadá to, že ano.“ (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12, čl. Jackson a jeho chlapci)

titulek *„Jackson si uchoval tajemství i po smrti“* (Dnes, roč. 20, č. 164, str. 9)

„... ho koňskými dávkami uspávacích prostředků zabil jeho vlastní lékař.“ (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 1, čl. Michael Jackson (+50): Na nespavost si píchal narkózu!)

„Jednou z možných verzí totiž je, že k Jacksonovu náhlému skonu přispěla silná injekce proti bolesti, kterou dostal krátce předtím, než skončil.“ (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 2, čl. Tajemný Jacksonův doktor: Napsal dopis na rozloučenou)

„... lékař, který ho / pozn. Propofol – lék, který dostávají lidé během narkózy / Jacksonovi vydal nebo podal, může být zažalován pro trestný čin zabití.“ (Blesk, roč. 18, č. 156, str. 1, čl. Jackson (+50): Na nespavost si píchal narkózu!)

Jednotlivé teorie potvrzují stejně jako u Svobody známí či lidé z okolí

⁶⁰ Právě skutečnost, že oba deníky byly odkázány především na zahraniční zdroje, to znamená, že nemohly samy shánět eventuelní informace a měly omezené možnosti kontaktovat blízké osoby, snižuje možnost přiklonění se ke konkrétnímu závěru. Ač bychom u bulvárního deníku předpokládali, že tato skutečnost neovlivní způsob prezentování smrti Jacksona a zaujetí jasněho stanoviska k ní, k ničemu takovému nedošlo.

„Chlapečka dost důvěrně držel kolem ramen ...“ (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 5, čl. S Jacksonem v hračkářství / pozn. vyprávění Davida Neffa o setkání s Jacksonem /)
„Některé děti, ..., pak nechá spát ve své posteli. Seznámí novináře s dvanáctiletým Gavinem, Právě Gavin je jedním z hochů, kteří smejí spát ve zpěvákově posteli.“ (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 4, čl. Ten novinář mě zradil)

„Kolem 11:30 byla Michaelovi podána injekce Demerolu. Krátce na to se v obýváku zhroutil do bezvědomí. Během oživovacích pokusů doktora Murraye běžel Tippy okamžitě volat Michaelovu otci Josephovi do Las Vegas. 'Joseph na něj do telefonu křičel, ať okamžitě zavolá záchranku,' řekl The Post Brown⁶¹. Losangelská záchranná linka 911 však tísňové volání dostala až ve 12:21. (Blesk, roč. 18, č. 159, str. 2, čl. Poslední minuty)

a odborníci a vážené osobnosti

„Jacksonův finanční poradce Myung Ho Lee tvrdil, že zpěvák měl na turné několik chlapců. 'Do pokoje mu chodili jen kluci mezi 10 a 13 lety. Nikdy jsem neviděl, aby k němu šli starší kluci nebo holčičky. Jeho vlastní děti spaly v některém ze vzdálenějších pokojů.'“ (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12, čl. Jackson a jeho chlapci)

„Je nemyšlitelné, aby tento lék byl předepsán k domácímu užití,' řekl zdroj z nemocnice.“ (Blesk, roč. 18, č. 156, str. 1, čl. Jackson (+50): Na nespavost si píchal narkózu!)

Jak už jsme uvedli, život Zázvorkové nebyl provázen žádnými skandály jako v případě Karla Svobody (milenky, deprese, život ukončil sebevraždou) a Michaela Jacksona (plastické operace, obvinění z pedofilie). Proto jsme ani nepředpokládali, že se v denících objeví články, podněcující k vzniku fám.

Fáma má ale také svá pozitiva. Diskutujeme o ni s ostatními a s její pomocí se tak stáváme součástí určité sociální skupiny. Fáma je tedy „účinný nástroj společenské soudržnosti“.⁶² Rodí se ze spontánních otázek, které si společnost klade, ale nedostává na ně odpověď. Vznik fámy je dán potřebou porozumět události, není-li dostatečně srozumitelná a jasná.⁶³

⁶¹ Stacy Brown, spisovatel, blízký rodinný přítel

⁶² Kapferer, J-N. 1992: str 46

⁶³ tamtéž str. 12

3. Objektivita

Již zde bylo napsáno, že bulvární deníky předkládají často pouhé dohady autora. To silně narušuje objektivitu článku a to i přes to, že právě požadavek objektivitě patří k nejdůležitějším, jež jsou na mediální zprávu kladeny.

Připomeňme si hlavní zásady při objektivním zpracování informací, které jsme vymezili již v teoretické části:

- vylučování subjektivního pohledu či osobního zaujetí;
- absence stranění (zdržení se jakékoliv předpojatosti);
- respektování přesnosti a dalších kritérií pravdivosti – relevance a úplnost;
- nepřípustnost skrytých motivů a služby třetí straně (např. skrytá reklama aj.).⁶⁴

Tyto body nesplnil Blesk ani Dnes. V všech třech případech autor článků používal hodnotící výrazy, neúplné informace, pouhé náznaky, stranění jedné ze zúčastněných stran, spekulace o způsobu a motivech smrti⁶⁵. Výjimkou nebyly ani tajné či neověřené zdroje informací.⁶⁶ Této problematice se věnujeme v následujících kapitolách, kde uvádíme konkrétní příklady z obou deníků.

3.1. Tajné zdroje

Využití tajného zdroje informací není výsadou pouze bulvárních deníků. Jak je patrné z výše uvedených bodů, kterými se McQuail pokusil vymezit charakteristické rysy pro objektivní práci s informacemi, pomáhá získávání informací od tajných zdrojů k narušení objektivitě celého článku.

Obdobně je tomu i při využívání svědectví sice zdrojů známých, ale neseriózních, na které se nemůžeme spolehnout. Jedná se spíše o subjektivní pocity citovaných jedinců, které

⁶⁴ McQuail 1999: 172-173

⁶⁵ Opět je zde výjimkou smrt Stelly Zázvorkové. V tomto případě se objevily v textech obou periodik především slova s kladným hodnotícím příznakem. V MF Dnes se užití takových výrazů vyskytlo převážně v článcích od Mirky Spáčilové.

⁶⁶ Benjamin Harris považoval za základ novin lež. V roce 1960 vytiskl první list Public O Occurrences Both Foreign and Domestick, kde své úvahy prezentoval jako fakta. (in: Postman, N. *Ubavit se k smrti*. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 44-45)

mají za cíl vytvořit si představu o události či osobě v článku popisované (v našem případě smrt Karla Svobody a Michaela Jacksona)

Příklad:

Blesk:

Stella Zázvorková:

„..... řekl nám člověk z hereččina okolí.“ (Blesk, roč. 14, č. 111, str. 1, čl. A v tomhle ji ulož)

„.... tvrdí jeho známí.“ (Blesk, roč. 14, č. 212, str. 4, čl. Její popel je ve skříni!)

„.... řekl nám jeden z rodinných přátel.“ (tamtéž)

Karel Svoboda:

„Museli jí píchnout několik injekcí na uklidnění,“ prohlásil **jeden policista** (Blesk, roč. 16, č. 25, str. 1, čl.: Nejtěžší hodiny Venduly Svobodové)

„Byl evidentně zadumaný,“ řekla **místní obyvatelka Helena**. (Blesk, roč. 16, č. 26, str. 1, čl. Svoboda: Proč se jenom zabil?)

„V těle Karla Svobody nebyl nalezen žádný nádor,“ prozradil **jeden ze skladatelových přátel**. (Blesk, roč. 16, č. 27, str. 1, čl. Další spekulace: Sebevražda kvůli dluhům?)

Proč policie nevyslechla zahradníka Dimitrije, na něhož měla podle některých informací Vendula naléhat, aby stál při ní. (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1, čl. Karel Svoboda si na život sám nesáhl!)

Michael Jackson:

„Podle neověřených informací zkolaboval zpěvák poté, co dostal silný lék proti bolesti.“ (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 1, čl. V noci přišel šok: Jackson zemřel!)

„Když nebudu koncertovat, zabijí mě,“ svěřil se Jackson jednomu ze svých blízkých přátel.“ (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 2, čl. Jackson pár dní před smrtí: Chtějí mě zabít!)

„Těch 50 milionů liber, které měl přislíbené za turné, potřeboval jako sůl,“ řekl zdroj z Jacksonova okolí.“ (tamtéž)

„Řekl mi, že je tlačěn do kouta. Hrozivě se bál toho, že když nevystoupí v Londýně, tak prý zemře, nebo bude zavražděn,“ řekl deníku *The Sun* Jacksonův přítel, který si přál zůstat v anonymitě.“ (tamtéž)

MF Dnes:

V tomto deníku je využití tajných zdrojů méně časté. V případě smrti Stelly Zázvorkové jsme využítí takových zdrojů nenašli⁶⁷. V dalším případě je čerpáno spíše z informací od lidí, kteří Karla Svobodu potkávali mimo jeho domov. Informace od těchto zdrojů ale nepřinášejí žádné nové poznatky a spíše mají podpořit určitou teorii zvolenou médii.

Příklad:

Důvěryhodné zdroje z resortu vnitra však sdělili, (Dnes, roč. 18, č. 28, str. 4, čl. Prodal Svobodovy snímky policista?)

„Byl to vždycky pyšný táta, Ať už po Jevanech vozil svou dceru nebo teď syna. Ale co se u nich dělo, to se tady lidé dozvídají jen z novin. Za zed' nikdo nevidí. Měli hodně peněz, ale směly si užít hodně,“ ***uvažuje Marie Čiháková z místní pošty*** (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 2, čl. Proč zemřel Karel Svoboda? Co říká jeho manželka Vendula?)

„Byl tady a vypadal, že je v pohodě. Nakoupil a odešel,“ ***říká prodavačka v obchodě s potravinami v Jevanech.*** (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 1, čl. „Ještě jsme si plánovali společnou večeři“)

U Jacksona se informace od lidí ze sousedství neobjevují, citovaní jsou pouze jeho známí a lidé, kteří s ním spolupracovali, či chlapi, jejichž rodiče obvinili Jacksona z pedofilie. I zde citace mají čtenáře především nasměrovat k takovému pohledu na případ, o jaký usiluje autor.

Příklad:

„Třel se o mě, cituje jeho slova zpráva z losangelského Odboru pro ochranu dětí. O pár dní později ho Michael políbil na ústa. Jednou mě políbil a strčil mi do pusy jazyk. ...“ (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12, čl. Jackson a jeho chlapi)

„Chlapec přiznal, že mu Jackson sahal na penis“⁶⁸. (tamtéž)

Je vidět, že tajné zdroje nejsou výsadou pouze bulvárních deníků, ale využívají je i noviny označované jako seriózní, v našem případě MF Dnes. Pokud je zdroj konkrétní, stejně

⁶⁷ Objevili jsem pouze citace odborníků a známých z hereččina okolí.

⁶⁸ Jedná se o výpověď jiného chlapce.

nepřináší objektivní informaci, pouze své vlastní názory a pocity (*uvažuje pracovnice pošty*), nebo informace, které si čtenář nemůže ověřit (záznam zprávy z vyloučení zneužívaných chlapců). Takoví svědci jsou ale v médiích hojně využíváni jako znak důvěryhodnosti zprávy. Je zde prezentován někdo, kdo o danou událost slyšel nebo ji dokonce viděl na vlastní oči, tedy přímý účastník, nebo o této skutečnosti od někoho slyšel a předal informaci médiím. Jedná se tedy o zprostředkované přímé svědectví a to vzbuzuje u čtenářů důvěryhodnost.

Využití takového svědectví také uspokojuje u čtenáře touhu po dobrodružství, každý další článek přináší do případu nové informace a dává publiku možnost stát se aktivním při hledání možného řešení. Zároveň tato svědectví umožňují nasměrovat zájem a myšlenky publika na informace, o kterých chce autor psát a které u čtenářů udrží či vzbudí další zájem.

Příklad:

„Při smrtelné křeči dojde k tomu, že ruka zbraň křečovitě svírá anebo revolver naopak úplně vypadne. Tohle zavání naaranžováním,“ nechal se slyšet jeden kriminalistický odborník. “ (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1, čl. Karlovi přátelé: Byla to vražda!)

Nejen že zde Blesk opět cituje neznámý zdroj, ale navíc zde přichází s novým možným řešením případu Karla Svobody, že nespáchal sebevraždu, ale stal se obětí vraždy. Následuje pak řada článků, které tuto teorii dále rozvíjí.

Příklad:

„... Je mi to divné. Když jsem kdysi přijel do Jevan, Karel mě uvítal před vraty garáže. V náručí měl malého Jakoubka a čišela z něho životí víra,“ vzpomíná Gott. (Blesk, roč. 16, č. 29, str. 3, čl. Dva Karlové – Svoboda a Gott – dva dlouholetí přátelé)

„Karel Svoboda nespáchal sebevraždu! On se nezabil! ... Byl v pořádku. On se sám nezabil,“ je přesvědčený Dimitrij, ... (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 3, čl. Správce Dimitrij byl poslední, kdo viděl Svobodu živého: Chtěl pomáhat a smál se!

„Zatím jen pitva svědčí pro sebevraždu, ale všechno mohlo být úplně jinak.“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 1, čl. Jak zemřel Karel Svoboda? Vyšetřování stále pokračuje!)

„Verzi, že se Karel Svoboda mohl stát obětí vraždy, podporuje záhadné zmizení jeho mobilního telefonu.“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 5, čl. Svobodová v šoku. Zmizel Karlův mobil!)

Na rozdíl od Blesku, MF Dnes pracuje pouze s teorií sebevraždy v důsledku depresí, kterými trpěl. Tomuto problému se věnuje velice důkladně. Zveřejňuje rozhovor s primářem psychiatrického oddělení Vlastimilem Tichým (informace od odborníka působí věrohodně a seriózně), který sice neřekl přímo, že se Svoboda zabil kvůli hlubokým depresím, ale interview je prezentováno tak, aby potvrdilo tuto teorii.

Příklad:

„... Umělci jsou velice citliví lidé, pro přežití ve stále tvrdší společnosti je jejich citlivost dost handicapuje ... byl vždy vystaven ostré konkurenci ...“ (Dnes, roč. 18, č. 29, str. 3, čl. Na Svobodu se nakupilo možná hned několik problémů)

V tomtéž čísle se věnuje fenoménu sebevraždy i z hlediska historického a sociologického. (Dnes, roč. 18, č. 29, str. 3, čl. Muži si život berou častěji)

V případě Michaela Jacksona se Dnes i Blesk citují známé z okolí zpěváka a předkládají tak odlišné informace, které mají jeho vraždu či pedofilii potvrdit či vyvrátit. Interview s chůvou Jacksonových třech dětí nebo svědectví uznávaného odborníka, potvrzuje teorii přirozené smrti, kterou zapříčinilo selhání organismu jako následek nadbytečného užívání různých medikamentů, a zároveň podporují obvinění Jacksona z pedofilie.

Příklad:

„Když byl v roce 2003 podruhé vyšetřován kvůli pedofilii, uznávaný lékař Stan Katz otvrdil, že Michael se pod vlivem utišujících léků (na těch byl závislý) a dalších okolností dostal na psychickou úroveň desetiletého dítěte.“ (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 2, čl. Michael Jackson: Co skrýval před fanoušky)

„Dluhy, tisíce léky a paranoia – tak by se dala shrnout poslední léta zpěváka Michaela Jacksona. Tvrdí to chůva Grace Rwarambová.“ (Dnes, roč. 20, č. 154, str. 1, čl. Jackson míchal spoustu prášku, říká chůva)

„Několikrát jsem mu musela pumpovat žaludek.“ (tamtéž)

Ale v té samé době se zároveň objevují v obou denících jiná svědectví, která potvrzují teorii vraždy.

Příklad:

„Podle neověřených informací zpěvák zkolaboval poté, co dostal silný lék proti bolesti.“

(Blesk, roč. 18, č. 153, str. 1, čl. Jackson zemřel!)

„Někteří zpěvákovi blízcí naznačují, že Jacksona mohla zabít injekce přípravku Demerol, kterou dostal na utlumení bolesti.“ (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 1, čl. Na co zemřel?)

„Zatímco při zástavě srdce se oživovací pokusy dělají na tvrdé podložce, lékař s nimi začal na posteli.“ (Dnes, roč. 20, č. 155, str. 7, čl. Svět se ptá: Jak zemřel Jackson?)⁶⁹

Jak jsme uvedli, Mladá fronta Dnes se zaměřila ale především na otázku, zda byl či nebyl Jackson pedofil. MF Dnes v prvních dnech po zpěvákově smrti pouze připomněla čtenářům, že Jackson byl několikrát obviněn z pedofilie. Později přichází, tak jako v případě Svobody Blesk, s šokující výpovědí, v tomto případě s výpovědí zneužívaných chlapců.

Příklad:

První dny po Jacksonově smrti:

„Zprávy o jeho podivínském životě překonal v roce 1993 skandál s třináctiletým chlapcem, kterého Jackson údajně obtěžoval na svém ranči Neverland. ... Navíc další skandály s chlapcem, s nímž údajně spal, ... „ (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 2, čl. Chystal návrat, zradilo ho srdce)

O týden později uvedeny výpovědi zneužívaných chlapců:

„Pan Jackson položil jeho ruku pod trenky nezletilého a masturboval ho cca pět minut ... “

(Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12, čl. Jackson a jeho chlapci)

„Mezi důkazy, které policie zabavila v Neverlandu, bylo sedm pornografických knih“

„Často mě lechtal a dával mi za to peníze. Stovku za každé lechtání. Jednou, když mi bylo deset a ruce pana Jacksona byly v mých trenýrkách, vytryskly mi slzy.“ (tamtéž)

Stejně jako u Svobody, i v tomto případě je otištěn rozhovor s odborníkem - psychologkou Barborou Downes, která se zneužívanými dětmi pracovala v Dětském krizovém centru.

⁶⁹ Jedná se o osobního lékaře Murraye, který Jacksona našel jako první, právě on je obviňován z Jacksonova zabití.

Příklad:

„Světová pop-ikona Jackson byl nejspíš nejen pedofil, ale také psychicky narušená osobnost, míní dětská psychologka ...“ (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12, čl. Děti si sexuální obvinění většinou nevymýšlejí)

Citaci známého nalezneme také u Stelly Zázvorkové a využít je i efekt experta, který vysvětluje možnou příčinu smrti Zázvorkové, již Blesk odhalil.

Příklad:

„Jak nám potvrdili lékaři,..... vysvětluje jeden z lékařů“ (Blesk, roč. 14, č. 110, str. 1, čl. Zázvorková (+83) vykrvácela!)

„....., řekl Blesku internista Jan Kadleček.“ (Blesk, roč. 14, č. 110, str. 4, čl. Co jsou to jícnové varixy?)

„....., vzpomíná Stellina herecká kolegyně.“ (Blesk, roč. 14, č. 212, str 4, čl. Její popel je ve skříní!)

„Cítila se strašně zesláblá, dokonce měla jít do nemocnice., míní Zázvorka.“ (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3, čl. Zemřela herecká legenda Stella Zázvorková)

„Řekla mi tehdy: Cítím, že odcházím a už se nedá nic dělat,‘ vzpomíná Jurinová⁷⁰.“ (tamtéž)

V MF Dnes jsme spekulace o důvodu smrti Stelly Zázvorkové nenalezli. Jsou zde pouze citace známých o jejím zdravotní stavu před smrtí.

Příklad:

„Cítila se strašně zesláblá, dokonce měla jít do nemocnice,‘ míní Zelenka.“ (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3, čl. Zemřela herecká legenda Stella Zázvorková)

„Poctu už neslavila, nemohla chodit, řekl Petr Vachler.“ (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3, čl. Nestěžuju si, říkala velká dáma smíchu)

Dílčí závěr:

Je patrné, že oba dva deníky, ač je jeden z nich charakterizován jako deník seriózní, nepracují dle objektivních zásad. Pro obhajobu svých tvrzení využívají osobnosti, které

⁷⁰ Eva Jurinová je tisková mluvčí motolské nemocnice, kam Zázvorková chodila pravidelně na kontroly.

vzbuzují u publika sympatie, celebrity těšící se oblibě ve společnosti, expertů a odborníků, čímž posilují svou důvěryhodnost u čtenářů.

Jejich cílem není pouze snaha odpovědět na základní zpravodajské otázky (5W – Who?, Where?, Why?, What?, When? – Kdo?, Kde?, Proč?, Co?, Kdy?), ale také vytvořit nějakou teorii, naznačit její možnost či pravdivost, tím získat čtenáře a zároveň jim dát prostor pro vyslovení vlastního názoru, tedy prostor pro vytvoření fámy, která, jak je výše uvedeno, vzniká z nedostatku informací o události. Oba deníky totiž pouze napovídají určitou eventualitu, nepředkládají holá, objektivní fakta. Tím neporušují žádný zákon, ale staví se proti etickému kodexu novináře vytvořeným Syndikátem novinářů České republiky (nic neomlouvá nepřesnost nebo neprověření informace, respektovat soukromí osob, neodchylovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti).⁷¹

Nepředkládají ale zavádějící informace vždy. V článcích o smrti Stelly Zázvorkové se žádné informace neobjevily, a to dokonce ani v bulvárním deníku Blesk. Nebyl zde totiž dostačující základ pro vytvoření zavádějících otázek a dohadů z důvodů způsobu života Stelly Zázvorkové.

Na základě zjištěných informací jsme nezaznamenali velké rozdíly v způsobu prezentování určitých témat mezi oběma deníky. Náš předpoklad, že bulvární deník se bude všem třem případům věnovat více než deník označovaný jako seriózní a předkládat častěji dohady a spekulace, se nesplnil. Oba deníky využívají také stejné metody k přilákání publika a udržení jeho pozornosti.

4. Komunikační cíl

V teoretické části jsme vymezili základní prostředky, jimiž bulvární média dosahují stanovených cílů. Podrobněji se jimi budeme zabývat v této kapitole a opět ukážeme konkrétní příklady. Ještě jednou si tyto prostředky připomeňme. Patří sem:

- 1) Racionální tvrzení
 - a) statistické údaje
 - b) indukce
 - c) analogie

⁷¹ Více na http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex_cit. [11. 4. 2010]

- 2) Tvrzení s logickými chybami
 - a) spekulace místo racionálních argumentů
 - b) argumentace falešnou autoritou
 - c) argumentace falešnou analogií
 - d) odvolávání se na názory společnosti
- 3) Vyjadřování postojů
- 4) Manipulace se skutečnostmi

1) Racionální tvrzení

Aby publikum uvěřilo, že je nějaké tvrzení racionální, tedy že se zakládá na rozumných a pádných argumentech, využívá se důkazů, které jej potvrzují. Taková tvrzení lze rozdělit do několika skupin.

Do této skupiny patří například:

a) statistické údaje - (Dnes - počty sebevražd od roku 1945, muži spáchají sebevraždu častěji než ženy, způsoby sebevraždy, zneužívané děti, Blesk - úmrtí mladých celebrit)

b) indukce – postup, kdy na základě všeobecné platnosti určitých faktů usuzujeme, že bude platný i fakt, spadající do téže kategorie. Tedy že můžeme říci, že se v případě Karla Svobody jednalo o sebevraždu jako následek dlouhodobé deprese, protože jak z uvedeného výzkumu víme, lidé jako Karel Svoboda končí sebevraždou (takové informace nalezneme v MF Dnes).

Podobně bychom tento postup mohli vztáhnout na přístup médií k manželství Svobodových. Manželství věkově nerovná nejsou dlouhodobá. Toto potvrzuje platnost výroků některých jedinců, že Svoboda spáchal sebevraždu kvůli rodinným problémům.

Příklad:

Svoboda:

„U věkově a hlavně finančně nerovných párů se přece takové krize řeší často nevěrou.“
(Blesk, roč. 16, č. 29, str. 1, čl. O nevěře, hádkách a lásce!)

Jackson:

„Tím, že odešli tak brzy, neměli šanci zestárnout, změnit se a ztratit zájem fanoušku. Veřejnost už bude navždy vzrušovat představa, co všechno ještě mohli stvořit a nepřestanou se rojit spekulace o tom, že jejich smrt byla možná jen nahraná a že někde ve skrytu a pod změněnou identitou přece jen žijí.“ (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 5, čl. Jackson, Presley, Monroe: Proč umírají legendy tak brzy?)

„Michael byl velmi přecitlivělý i v dospělosti, o to víc ale trpěl v dětství, kdy ho rodiče vychovávali v duchu jehovismu. Jeho otec ho psychicky i fyzicky týral a vydíral. Časté byly výprasky a držení za jednu nohu hlavou dolů nebo strašení.“ (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 2, čl. Michael Jackson: Co skrýval před fanoušky?)

Blesk Jacksona zařadil do skupiny hvězd, o kterých se i několik desítek let po jejich smrti vedou dohady, zda svou smrt pouze nepředstíraly. Byly pro společnost natolik zajímavé a nesmrtelné, že nedokázala uvěřit zprávám o jejich smrti.

MF Dnes naopak vysvětluje Jacksonovo podivné chování a jeho vztah k dětem, když přináší informace z rozhovoru v oblíbené americké talk-show Oprah Winfreové o svém dětství, kdy jej vlastní otec týral. V dospělosti si pak chtěl vynahradit, o co jako malý přišel. Podle toho Jackson spadá do skupiny týraných dětí, které mají psychické problémy až do dospělosti.

Zároveň také předkládá důkazy o tom, proč bychom měli Jacksona považovat za pedofila. Podle tvrzení odbornice na zneužívané děti, si tyto svá obvinění nevymýšlí. Je tedy pravděpodobné, že si ho nevymýšleli ani chlapi, jejichž rodiče Jacksona ze zneužívání obvinili.

Příklad:

„Neznám jeho diagnózu a hodnotím jen, jak je prezentovaný v médiích. Pokud je pravda, jak miloval dětský svět, jak strašně rády s ním děti byly, , tak by to tomu nasvědčovalo. Podle mě mohl mít i poruchu osobnosti a sklony k pedofilii byly jen jednou součástí velkého balíku.“ (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12, čl. Děti si sexuální obvinění většinou nevymýšlejí)

U Stelly Zázvorkové by se v tomto případě objevily články o starých hercích umírajících na selhání srdce například z důvodů způsobu života. Žádné takové články jsme ale nenašli.

c) analogie – potvrzení nebo odvolávání se na autoritu

Příklad:

„Vladimír Vondráček utrousil s notně černým humorem svoji poznámku o zhoubných mlhách a depresích. Jako zkušený psychiatr věděl, o čem mluví.“ (Dnes, roč. 18, č. 30, str. 2 čl. Svobodova Jevanská vila)

Málokdo zná psychiatra Vondráčka, ale jsme utvrzeni v tom, že se nejedná o žádného laika či začátečníka. Slovo zkušený nás ujišťuje, že tento člověk opravdu „ví, o čem mluví“. Stejně tak jako málokdo zná lékaře Stana Katze, Barboru Downes či Jana Kadlečka (poslední dva zmiňovaní viz. výše)

„Když byl v roce 2003 podruhé vyšetřován kvůli pedofilii, uznávaný lékař Stan Katz otvrdil, že Michael se pod vlivem utišujících léků (na těch byl závislý) a dalších okolností dostal na psychickou úroveň desetiletého dítěte.“ (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 4, čl. Michael Jackson: Co skrýval před fanoušky)

Kromě Jana Kadlečka vypovídá o smrti Stelly Zázvorkové i jiný lékař:

„Smrt herecké legendy byla prakticky neodvratitelná.“ (Blesk, roč. 14, č. 110, str. 1, čl. Zázvorková (+83) vykřvácela!)

2) Tvrzení s logickými chybami, falešnými argumenty

a) spekulace místo racionálních argumentů – do této skupiny patří různé úvahy a dohady, které, ač by si je měl autor nechat pro sebe, plní stránky nejen bulvárního deníku Blesk, ale nejsou výjimkou ani v Dnes.

Příklad:

„Smrt plánoval, míní kolegové“ (Dnes, roč. 20, č. 26, str. 2)

„Co se dělo za zavřenými dveřmi Svobodovy vily na Vinohradech a o čem se radili na tajné schůzce jeho syn, společník a účetní? Majetek? Dědictví? A proč u schůzky chyběla Vendula?“ (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 1)

b) *argumentace falešnou autoritou* – do této skupiny patří výpověď sousedky, kamarádů, chůvy. Již jsme uvedli příklady z obou deníků, pracovnice na poště, prodavačka, soused/ka, správce domu, kamarád i chůva – tito všichni se v Blesku či Dnes objevili v případě Karla Svobody. U Zázvorkové a Jacksona to je především chůva či pečovatelka.

„Říkala, že se od rána nezvedla. Nedoplazila se k telefonu.“ (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 1, čl. Její poslední slova⁷²)

„Jackson podle ní užíval řadu léků. Vždycky málo jedl a moc toho míchal, vzpomíná Rwarambová v Timesech.“ (Dnes, roč. 20, č. 154, str. 10, čl. Žili jsme v dluzích)

c) *argumentace falešnou analogií* – v tomto případě se opíráme o falešnou autoritu. Jedná se o člověka, který je mylně označován jako odborník, který pomůže v rozřešení případu. Nalezli jsme pouze u Svobody.

Příklad:

„Co hvězdy nadělily Vendule?“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 6, horoskop Venduly Svobodové od Věry Varády)⁷³

d) *odvolávání se na názory společnosti* – platné pro oba deníky. Do této kategorie patří články využívající různé čtenářské ankety a rozhovory s kolegy.

Příklad:

čl. *Byla mou maminkou z Arabely* (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 10)

čl. *Naštěstí je nesmrtelná, věří Filip Renč* (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 7)

čl. *Jak dobře znáte Michaela Jacksona?* (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 9)

Vyšlo i velké množství článků věnovaná pouze názorům některých hvězd na život a smrt Stelly Zázvorkové, Michaela Jacksona a Karla Svobody a situaci kolem slovních útoků Filipa Renče na Vendulu Svobodovou.

Příklad:

Zázvorková:

⁷² Interview s pečovatelkou Stelly Zázvorkové, Renatou Kupsovou, která ji viděla jako poslední živou.

⁷³ V MF Dnes jsme žádnou podobnou výpověď nenašly, ale i zde jsou známky mystiky, něčeho tajemného. Velmi časté je tvrzení prokletá vila, místo kde se stala nejedna tragédie.

Karel Gott, Richard Krajčo, Květa Fialová, Jiřina ohdalov, Luděk Sobota, Pavel Zedníček,
Lucie Bílá (Blesk, 19. 5., čl. Ti všichni ji milovali)
Václav Klaus (Blesk, 19. 5., čl. Stella nám bude chybět)
Iva Janžurová (19. 5., čl. Iva Janžurová: Znovu jsem osiřela)
Petr Vachler (19. 5., čl. Nestěžuju si, říkala velká dáma smíchu),
Helena Vondráčková (19. 5., čl. Vzpomínky na Stellu),
Vladimír Morávek, Richard Krajčo (oba 20. 5., čl. Poslední rolí mi popřála hezké sny),
Pavel Landovský (21. 5., čl. Nikdy nemluvila do větru),
Pavel Dostál (25. 5., čl. Sbohem a nevyhledávejte mě více),
Václav Vorlíček (26. 5., Každý rok mi pekla husu)

Svoboda:

Názory na smrt Svobody od sedmi známých osobností (Dnes, 30. 1, čl. Nechápu to, byl bojovník)
Rozhovor s Petrem Mukem (Dnes, 5. 2., čl. Svoboda mi mockrát říkal, že už nemá sílu)
„Jako režisér poznám, když někdo něco myslí upřímně a když je to nahrané. Řekl jsem jí, že její herecký výkon v televizi byl dobrý.“ (Dnes, 6. 2., Pohřeb Svobody: Setkání nepřátel?)
Rozhovor s Radkem Johnem (Blesk, 10. 2., čl. Publicista Radek John a hudební skladatel Karel Svoboda – dva muži, kteří si byli blízcí víc, než se mohlo zdát)

Jackson:

Frank DiLeo (Blesk, 27. 6., čl. Michael Jackson: Zemřel v přepychu, na který neměl!)
Max Clifford (Dnes, 27. 6., čl. Ten novinář mě zradil)
Dara Rollins (Dnes, 27. 6., čl. Zašlá sláva Neverlandu)
Roman Holý (Dnes, tamtéž)

3) Vyjadřování postojů

Jedná se o přisuzování určitých charakteristik (mohli bychom říci o označování nálepkami nebo o etiketování) hlavním aktérům, kteří jsou zároveň účastníci teorie vytvořené médii, kdy každé z osob je přisouzena určitá role. Do této kategorie patří vyjadřování názorů známých osobností, kteří vzpomínají na zesnulou osobu a hodnotí ji. Nejedná se o postup, který by měla uplatňovat seriózní média, jelikož takový postup narušuje objektivitu a nestrannost. Navádí čtenáře, aby zaujal určité stanovisko k prezentované osobě.

Tento jev jsme našli i u MF Dnes. U Zázvorkové nebyl tak častý, u Svobody je již tento jev patrnější a v případě úmrtí Michaela Jacksona je nejvíce zřetelný a počet užití takového označení je srovnatelný s bulvárním deníkem.

U smrti Zázvorkové nenalezneme negativní příklad. Nikdo nikoho neobviňoval, všichni o Stelle Zázvorkové mluvili jako o skvělém člověku. Naopak je spíše vytvořen obraz světice, na níž všichni dotázaní pěli doslova ódy.⁷⁴

Příklad:

„Byla bezchybná, svěží, moderní.“ (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3, čl. Iva Janžurová: Znovu jsem osiřela)

„Byla to báječná herečka, plná humoru a zdravého optimismu.“ (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 10, čl. Helena Vondráčková: Velmi jsme si rozumněly)

„... hýřila optimismem. Navíc byla i nesmírně vzdělaná., je Stella Zázvorková stejně nesmrtelná.“ (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 7, Naštěstí je nesmrtelná, věří režisér Renč)

„... Stella Zázvorková nezapomenutelně zapsala do paměti jako vynikající filmová, divadelní a televizní herečka a také jako moudrý člověk s hluboce lidským prožíváním světa.“ (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 2, čl. Klaus: Stella nám bude chybět)

„Stella byla jednou z největších českých, ale i světových hereček. ... Všichni jsme obdivovali, jak dokázala být nejtípnější u stolu“ (Blesk, (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 2, čl. Ti všichni ji milovali)

Její příbuzní a přátelé jsou vyobrazeni jako truchlící lidé, kteří cítí smutek nad ztrátou milované osoby. Smrt Zázvorkové se dala vzhledem k jejímu věku a zdravotnímu stavu předpokládat, proto nenajdeme ani v jednom deníku otřesené výpovědi známých, kteří by byli zprávou o jejím úmrtí zdrceni.

U případů Karla Svobody a Michaela Jacksona je situace diametrálně odlišná. Tak jako si oba dva deníky zvolily svou teorii o jejich smrti, a šířily o ní informace, stejně si vybraly i osobnosti, kterým přiřknuly roli oběti a roli padoucha.

Karel Svoboda byl v Blesku i Dnes popisován jako vynikající skladatel, skvělý člověk, milující manžel, který se musel vypořádat se smrtí své první ženy a dcery. Zároveň byl líčen jako stárnoucí muž, jenž často trpěl depresemi, ale odmítal se s nimi léčit. U této osobnosti se oba dva deníky shodují.

⁷⁴ více v kapitole Stylistika článků, podkapitola Hodnotící výrazy

Jinak je tomu u Venduly Svobodové. V MF Dnes je Vendula Svobodová zobrazována jako oběť, žena, které zemřela dcera a později manžel. Je jí zde dán prostor pro vlastní vyjádření k tomu, co se stalo (rozhovor s Vendulou Svobodovou, Dnes, roč. 18, č. 26, str. 2, čl. Ještě mi blahopřál k úspěšnému zakončení studia). Je popisovaná jako rezignovaná žena se smutným hlasem, v šoku, zoufalá, jedna z nejoblíbenějších žen české společenské scény.

V Blesku je sice zobrazena jako žena, která trpí ztrátou svého manžela, nicméně hned druhý den po smrti skladatele se objevují spekulace o možných problémech v jejich manželství. Tato teorie je dále rozvíjena a potvrzována svědky.

Příklad:

„Po smrti své dcery sáhla po alkoholu. Trávila čas na mejdanech, nebyla doma.“ (Blesk, roč. 16, č. 29, str. 1, čl. O nevěře, hádkách a lásce!)

„Podle Venduly Svobodové byl Karel v hluboké depresi Dimitrij, který se skladatelem trávil spousty času On žádný blázen nebyl. Byl to umělec. ... Byl v pořádku. On se sám nezabil. Je přesvědčený Dimitrij.“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 4, čl. Vendula Svobodová, vdova po Karlu Svobodovi, má na vilu v Jevanech hrůzné vzpomínky),

„Její úterní rozhovor pro televizi Nova považuje Filip Renč za pěkné divadýlko. ... Ten je navíc přesvědčen, že Svoboda neměl důvod spáchat sebevraždu.“ (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1, čl. Karel Svoboda († 68) si na život sám nesáhl!)

Filip Renč po celou dobu, kdy se touto kauzou zabývala média, obviňoval Vendulu Svobodovou ze smrti jejího muže.

Syn Svobodových Jakub je představen veřejnosti jako nechápající (Mami, táta Kája hajá, Dnes, roč. 18, č. 30, str. 1) malý chlapec, který smrt svého otce ještě nevnímá. V Blesku je postaven do role sice netušícího dítěte, ale zároveň trpícího nepřítomností své matky, která tráví čas u kamarádky, kde se vzpomíná na smrt manžela. Syna tak má na starost chůva. Matka za ním sice každý den jezdí, ale přece se mu stýská. Navíc díky novinářům ani nemůže se svou chůvou chodit ven (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 2, čl. Kuba spinká u chůvy).

Další Svobodův syn je zprvu prezentován jako zdrcený syn, který má se svou macechou dobrý vztah, ale dochází k zvratu a z truchlícího syna se stává nejprve podezřavý a nakonec zákeřný muž, který nenávidí svou nevlastní matku a viní ji z otcovy smrti.

Kolegové, hudebníci, zpěváci ti všichni jsou v šoku. Dnes vyzpovídal například Petra Muka, Martu Kubišovou, Karla Gott či Evu Pilarovou. V Blesku zase najdeme překvapeného Michala Davida, Helenu Vondráčkovou či Filipa Renče. Ten jediný ze všech známých

osobností je zde zobrazován jako necitlivý člověk, který nemá soucit s nikým. Osnuje plány proti vdově společně s Petrem Svobodou, na kterého nakonec svalil všechnu vinu:

Příklad:

„Petr nám dal jasný signál, že na písničku, která byla údajně napsána pro paní Vendulu Svobodovou, zůstaneme sedět, tak jsem ho respektoval.“ (Blesk, roč. 16, č. 34, str. 1, čl. Mrazivé přiznání: Vymyslel to Svobodův syn!)

Obhájil sice své chování na pohřbu Svobody, za které byl pranýřován nejen svými kolegy (Eva Holubová hodnotí jeho jednání jako „strašné, malé a ubohé“, Eva Pilarová prohlásila chování Filipa Renče a Petra a Jany Svobodových za „znesvěcení otcova pohřbu“, Pavel Vítek za „ohavnost“), nevysvětlil ale své slovní útoky na Vendulu Svobodovou, ani je nepodpořil pádnými argumenty.

Blesk kritizuje také postup policie. Způsobil to nejen fakt, že jeden z policistů, kteří přijeli do Svobodovy vily po jeho smrti, prodal Blesku fotografie, ale také doba, po kterou probíhalo vyšetřování Svobodovy smrti. I když v MF Dnes potvrdila policie sebevraždu (pro vraždu neměla důkazy), v Blesku se stále objevovaly spekulace o možnosti vraždy, potvrzené výpovědí některých policistů.

Příklad:

„Otazníky vzbuzuje i způsob, jakým Karel Svoboda držel v ruce smrtící zbraň. Při smrtelné křeči dojde k tomu, že ruka zbraň křečovitě svírá anebo revolver naopak úplně vypadne. Tohle zavání naaranžováním, nechť se slyší jeden kriminalistický odborník.“ (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1, čl. Karel Svoboda si na život nesáhl)

Tuto spekulaci ale vyvrací MF Dnes, díky svědectví dalšího experta na kriminalistiku, který si nepřál být jmenován.

„Podezřelé bylo pouze to, že Svobodovi revolver nevypadl z ruky. Na fotografiích vypadal naaranžovaně. I to se však dá vysvětlit. Záleží na váze zbraně. Ta lehčí v ruce zůstane.“ (Dnes, roč. 20, č. 38, str. 9)

Michael Jackson byl médií označován někdy jako bůh, idol, král, jindy bychom si mohli říci, že zemřel šílený pedofil. Jeho zdravotní stav budil častou pozornost médií, veřejnost však předpokládala vzhledem k blížícímu se turné, že je na tom fyzicky i psychicky dobře. Jeho smrt byla šok pro celý svět. Jak jsme již uvedli, konkrétní stanovisko k příčině

smrti však nezaujal žádný ani jeden deník.⁷⁵ V Blesku byl nejčastěji prezentován především jako nejlepší hudebník, zpěvák a tanečník. V MF Dnes taktéž, jen tato charakteristika byla obohacena o spekulace o Jacksonovi jako pedofilovi.

Jacksonova chůva je vyobrazena jako racionální člověk, který se jako jediný dokáže postarat o Jacksonovi děti. Navíc pečuje i o paranoidního člověka závislého na lécích. Chůva se nikdy nevyjadřovala k Jacksonově vztahu k malým chlapcům, i když je to člověk, který trávil s Jacksonem většinu času.

„Několikrát jsem mu musela pumpovat žaludek.“ (Dnes, roč. 20, č. 154, str. 1, Jackson míchal spoustu prášků, říká chůva)

„Přestože děti plakaly a dožadovaly se přítomnosti chůvy, která je vychovávala od narození, Jacksonova rodina ji k im nepustila. Kvůli strachu, že si ji děti příliš oblíbí, ostatně chůvu již dříve několikrát propustil i sám Michael Jackson.“ (Dnes, roč. 20, č. 154, str. 10, čl. „Žili jsme v dluzích,“ tvrdí chůva Jacksonových dětí)

Bývalá manželka je oproti tomu prezentována jako matka, jež odmítla své děti a nechala je ve spárech šíleného muže, který se o ně sám nedokázal postarat (Matka děti prodala! Jackson málem neudržel své dítě, když ho ukazoval z balkonu). Zároveň sama sebe v médiích prezentuje jako oběť trpící ve společném svazku s šílencem, jež s ní manipuloval. (Poslal mě jako dobytek na oplodnění). Všechny tyto argumenty ale vedou k závěru, že Debbie byla ženou, která byla pro peníze ochotná udělat cokoli. Nejen jít na umělé oplodnění, i když sama nechtěla, a vzdát se svých dětí za finanční vyrovnání.

Příklad:

„Boj o Jacksonovy děti: Matka je 'prodala', teď je chce zpět (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 1)

„Nabídla jsem mu svou dělohu. Jako dárek. Udělala jsem to, aby byl šťastný. Děti jsem odnášela, ...“ (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 1, čl. Exmanželka Jacksona: Sex jsme nikdy neměli! Děti nejsou jeho)

4) Manipulace se skutečnostmi

⁷⁵ Více v kapitole 2.3. Fáma – Michael Jackson, kde se věnujeme i teorii o pedofilii.

Zjednodušení skutečnosti – v obou denících dochází u Karla Svobody a Michaela Jacksona spíše k opačné tendenci situaci záměrně komplikovat.

Obě periodika pokládají otázky v téměř jasném případě sebevraždy Svobody. V MF Dnes je nastolena otázka, zda se u Svobody jednalo o zkratkovité jednání, nebo zda si svůj čin již delší dobu připravoval. Blesk se zabývá otázkou sebevraždy nebo vraždy. V případě Michaela Jacksona se snaží MF Dnes opět řešit již nevyřešitelnou otázku, zda byl či nebyl Jackson pedofil. Neopomíná ani otázku důvodů úmrtí Jacksona, ale touto se zabývá pouze okrajově. Naopak na spekulace o příčinách Jacksonova úmrtí se zaměřil Blesk, ač bychom předpokládali, že situace bude vzhledem k zaměření obou deníků opačná. Očekáváme, že skandálními informacemi o Jacksonově pedofilii se bude věnovat spíše bulvární deník Blesk. A naopak seriózní Mladá fronta předloží pouze ověřené informace o smrti populárního zpěváka a nebude se věnovat spekulacím o jeho vztahu k malým chlapcům. Záměrným komplikováním skutečnosti se snaží média udržet čtenářovu pozornost a jeho zájem o koupi daného periodika.

Dílčí závěr:

Z výše uvedeného je patrné, že nedostatky, které jsou prezentovány jako charakteristické pro bulvární tisk, se objevují v nemalé míře i u tisku seriózního. Ten využívá i stejných metod jako bulvární tisk. Cílem těchto snah je získávání publika upravením obsahu, vyvoláváním dohadů a otázek, které udržují či zvyšují čtenářův zájem o probírané téma.

Oba dva deníky se zabývají stejnými případy, nicméně jejich prezentování veřejnosti se u obou liší. Každý z nich si zvolil jako základní otázku, které se bude věnovat, něco jiného. Publikum těchto deníků je tak rozděleno na dvě skupiny, z nichž každou zajímá jiný pohled na věc. Volbou jiného problému než konkurenční deník, se snižuje možnost ztráty čtenářů, kteří by se v případě, že se oba deníky budou zabývat stejnou otázkou, například zda se jednalo o vraždu či sebevraždu, možná rozhodli pro koupi konkurenčního deníku. Každý deník se tak snaží přicházet na trh s něčím novým, neokoukaným.

5. Žánry bulvárního tisku

Typickým žánrem bulvárních deníků je story (příběh), který líčí prožitky a pocity zúčastněných jedinců. Je v něm vyloučeno vyjádření názorů autora. Cílem tohoto žánru je vyvolat ve čtenáři emoce, vzbudit u něj pocit angažovanosti na líčeném osudu. Není podmínkou, aby se story zabývala pouze populární osobností. Může zobrazovat osud

obyčejného člověka, zvířete i věci. Svým zpracováním přibližuje čtenáře k zobrazované skutečnosti.

Charakteristické jsou pro žánr story následující body:

- přítomný čas, narativní prvky
- kratší a jasné věty
- fotografie aktéra
- přímé citace aktéra
- poutavý (či například vtipný – podle toho, jaké emoce má článek vyvolat) úvod a závěr.⁷⁶

Délka není striktně stanovena, zpravidla je to padesát až šedesát počítačových řádků, nicméně může být kratší či delší podle dispozic novin. Co se týká fotografií, ty mohou tvořit samostatný příběh – fotostory. Jedná se o řadu po sobě následujících fotografií označených popisky. Většinou však je užitá fotografie jako doplnění rozsáhlého příběhu (viz. příklady).

Story lze rozdělit do několika typů:

- 1) personality profiles (profily osobností) – přibližuje osobnost člověka
- 2) human interest stories (příběhy o lidských osudech)– vypráví osud jedince
- 3) trend stories (trendové příběhy) – příběhy o lidech, zvířatech, věcech či organizacích, které mají vliv na společnost
- 4) In-Depth stories (hloubkové příběhy) – detailní popis události či situace, rozsáhlá interview
- 5) Backrounders (příběhy o pozadí dané situace) – vysvětlují okolnosti nějaké události⁷⁷

Na základě zjištěných informací jsme předpokládali, že u bulvárního deníku nalezneme tento žánr častěji, protože se jedná o článek zaměřený na vyvolání emocí a prožitků u čtenáře, což není cílem médií seriózních. Žánr story se ale objevoval v obou denících. Reportér MF Dnes fakt, že i v seriózním médiu lze nalézt tento žánr, vysvětluje tím,

⁷⁶Tříška, Michal 2007. *Bulvár a informace*. Brno: Masarykova univerzita. Text on-line http://is.muni.cz/th/144388/fss_b/Bakalarska_prace_144388_Triska_oprava.doc?info=1&zpet=http://theses.cz/hl/edani/?search=Svoboda%20-%20Blesk,%20Aha,%20C5%A0C3%ADp&start=1 [11. 4. 2010]

⁷⁷ Tamtéž

že story a serióznost se nevyklučují. Podle něj není story hlavním žánrem tohoto periodika. Je to pouze způsob informování, který občas MF Dnes využije, aby zaujala publikum.⁷⁸

Ze stylistického hlediska, které je pro naši práci stěžejní, se články typu story v obou denících nelišily. Nalezli bychom příklady pro In-Depth stories, kdy oba deníky popisovaly průběh událostí v den, kdy zemřel Michael Jackson, či například human interest stories, které líčí osudy námi zvolených celebrit.

6. Titulky

Titulky slouží jako hlavní poutač celého textu. Neplní pouze funkci informační, ale také estetickou (dotváří celkový dojem) a orientační (napomáhá čtenáři orientovat se na v tisku).

Lze je rozdělit na „titulky

- jednoduché – jedna velikost a jeden typ písma
- složené – tyto mají kromě hlavního ještě **nadtitulek** (obsahuje krátké zobecnění obsahu), **podtitulek** (rozdává hlavní titul dalšími stručnými informacemi), popř. obojí
- složené a kombinované – je možné použít různé velikosti i typy písma, kombinace různých řezů a typů⁷⁹

Zvláštní formou titulku je **meztitulek**, který od sebe odděluje po sobě jdoucí, ale nepřímou související pasáže. Zpravidla má délku od dvou do šesti slov. Má stejnou funkci jako titulek hlavní, který by ale neměl opakovat.⁸⁰

Jednoduše řečeno, jedná se o stručné upoutávky, které činí text přitažlivější a mají nastínit obsah článku a přimět čtenáře k jeho přečtení. Avšak některé titulky jsou natolik obsahově syté, že vyjadřují téměř celý obsah samotného textu. To podporuje pasivní přístup čtenářů k předkládaným informacím. Publikum se nesnaží informace si aktivně získávat a prověřovat, naopak chtějí vynaložit co nejmenší aktivitu při získávání informací. K tomu jim titulky mnohdy zdařile pomáhají.

⁷⁸ Kučerová, Lucie.2008. *Podoba a vývoj žánru story v Mladé frontě Dnes*. Brno: Masarykova univerzita. Text on-line http://is.muni.cz/th/65522/fss_m/ [cit. 11. 4. 2010]

⁷⁹ Osvaldová, B. a kol.1999: str. 193

⁸⁰ Tamtéž: str. 106

Příklad:

Nezvratné svědectví: Mrtvého krále fotil policista! (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 1)

Vendula Svobodová: V domě smrti už žít nebudu! (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 1)

Lidé nosili celý den květiny a svíčky (Dnes, roč. 20, č. 33, str. 1)

Na Svobodu se nakupilo možná hned několik problémů (Dnes, roč. 20, č. 29, str. 3)

Exmanželka Jacksona: Sex jsme nikdy neměli! Děti nejsou jeho (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 1)

Soud svěřil děti dočasně Jacksonově matce (Dnes, roč. 20, č. 156, str. 5)

I Den nezávislosti patřil Jacksonovi (Dnes, roč. 20, č. 161, str. 10)

Opakem výše zmíněných titulků jsou naopak ty, které záměrně informace tají. Zpravidla bývá text doplněn fotografií, takže víme o koho půjde v textu, ale ze samotného titulku bychom nebyly schopni říci, o jaké informaci článek pojednává. Média právě z tohoto důvodu hojně využívají fotografií, které mají čtenáři napovědět, o kom se bude v článku psát. Dalším případem, kdy si mohou média dovolit užít titulek s nejasným významem, je událost, o níž již nějakou dobu publikum informují. Očekávají, že pravidelný čtenář pochopí obsah titulku a bude vědět, že například titulek *Zdělí práva i dluhy za miliardy* (Dnes, 30. 6.) bude o smrti Michaela Jacksona, jelikož v té době o žádném jiném úmrtí celebrity deník nepsal. Nemůže tedy dojít k záměně za jiný případ.

Příklad:

Zázvorková:

Rozmáchlá gesta objímající svět (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 7)

Každý rok mi pekla husu (Dnes, roč. 16, č. 115, str. 18)

Čtyři minuty potlesku (Blesk, roč. 14, č. 114, str. 5)

Její popel je ve skříni! (Blesk, roč. 14, č. 212, str. 4)

Svoboda:

Tajná schůzka s účetní! (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 1)

Tokio proležel v posteli (Blesk, roč. 16, č. 34, str. 7)

Velký dělník šlágrů (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 3)

Lékař: Když se cítil blbě, tak si něco šoupnul (Dnes, roč. 18, č. 32, str. 4)

Jackson:

Ten novinář mě zradil (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 4)

Zdědí dluhy i práva za miliardy (Dnes, roč. 20, 155, str.5)

Deníky zároveň využívají titulků, které plně nevystihují obsah článku. V textu je pouhá zmínka o informaci z titulku, zbytek článku pak opakuje staré informace. Na článek, který je uveden titulkem opakující čtenáři již známou informaci, se nebude čtenář soustředit a neudrží jeho pozornost u námětu. Důvodem užití takového titulku je tedy udržení pozornosti publika u tématu

Titulky v bulvárním tisku velmi často využívají výrazných barev, jsou abnormálně velké (jak) a už vůbec je nemůžeme definovat jako stručné poutače. Hojně je využito **nadtitulků a podtitulků**, což ale neplatí pouze pro bulvární deník.

Příklad:

Dnes, roč. 18, č. 25, str. 1

Nadtitulek: Autor Noci na Karlštejně tragicky zemřel

Titulek: SMRT SKLADATELE

Podtitulek: Zemřel Karel Svoboda

Dnes, roč. 20, č. 154, str. 10

Nadtitulek: „Žili jsme v dluhích,“ tvrdí chůva Jacksonových dětí

Titulek: Jacksonovo úmrtí

Podtitulek: Příbuzní chtějí druhou pitvu

Výjimkou nejsou ani **titulky citátové**, které vtahují čtenáře do aktuálního dění a ten se tak stává přímým účastníkem situace, přímým svědkem. Zpravidla se jedná o přímou řeč populární osobnosti či jejího přítele či známého. V titulku nenajdeme výrok prodavačky či pracovnice pošty. Jejich názor by neupoutal takovou pozornost, z toho důvodu nalezneme v titulcích výroky osobností známých či mrtvé osobě blízkých. Svědectví těch méně známých nalezneme až v textu samotném.

Příklad:

Iva Janžurová: Znovu jsem osiřela (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3)

Ondřej Kepka: Byla mou maminkou z Arabely (tamtéž)

Klaus: Stella nám bude chybět (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 2)

Karlovi přátelé: Byla to vražda! (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1)

Muk: Mně to našťestí nevyšlo! (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 4)

Vendula Svobodová: V domě smrti už žít nebudu! (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 1)

Lékař: Když se cítil blbě, tak si něco šoupnul (Dnes, roč. 18, č. 32, str. 4)

Jackson míchal spoustu prášků, říká chůva (Dnes, roč. 20, č. 154, str. 1)

„Žili jsme v dlužích,“ tvrdí chůva Jacksonových dětí (tamtéž)

„Exmanželka Jacksona: Sex jsme nikdy neměli! Děti nejsou jeho!“ (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 1)

Tyto titulky obsahují tři, pro čtenáře podstatné informace. *Kdo říká co o kom.*⁸¹ Tento typ titulků umožňuje také rychle a explicitně vyjádřit, o kom všem se v článku něco dozvíme, kdo mrtvého znal, měl k němu blízko atd. MF Dnes využívala v titulcích častěji pouze citace. Nedělila je tak na dvě části (kdo – co, o kom), ale opatřila titulek uvozovkami pro označení přímé řeči.

Příklad:

Zázvorková:

„Každý rok mi pekla husu“ (Dnes, roč. 16, č. 115, str. 18)

Svoboda:

„Ještě mi blahopřál k úspěšnému zakončení studia“ (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 2)

„Ještě jsme si plánovali společnou večeři“ (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 1)

„Nechápu to. Byl bojovník ...“ (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 3)

„Svoboda mi mockrát říkal, že už nemá sílu“ (Dnes, roč. 18, č. 31, str. 1)

Jackson:

„Zcela a definitivně jsem mu propadl“ (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 4)

⁸¹ Například Karlovi přátelé tvrdí, že Svoboda se sám nezabil. (titulek Karlovi přátelé: Byla to vražda). Jak už se čtenáři dozvěděli z předcházejících článků, viní z jeho smrti Vendulu Svobodovou. Tuto teorii pak potvrzuje i obsah článku, kde vypovídá Filip Renč, veřejný nepřítel Venduly Svobodové.

Dalším způsobem, jak upoutat čtenářovu pozornost díky titulcům, je opatřit je **vykřičníkem či otazníkem**. Jak je vidět z příkladů u citátových titulců, jsou tyto hojně využívány. Titulky s vykřičníkem jsou agresivnější, vyvolávají emoce a navádějí čtenáře k zaujetí určitého postoje k článku ještě před tím, než jej vůbec začne číst.

Příklad:

Stellinka je mrtvá! (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 1)

Zázvorková (+83) vykřvácela! (Blesk, roč. 14, č. 110, str. 1)

Její popel je ve skříni! (Blesk, roč. 14, č. 212, str. 4)

Tajná schůzka s účetní! (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 1)

Vendula Svobodová: Nepozvali ji na rozlučku s Karlem! (Blesk, roč. 16, č. 29, str. 1)

Potvrzeno! Fotky prodal policista, přiznal se! (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1)

Byla to vražda ... Nové vyšetřování! (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 1)

Svobodová v šoku. Zmizel Karlův mobil! (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 5)

Michael Jackson: Zemřel v přepychu, na který neměl! (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 1)

Navštivte s námi Neverland! (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 3)

U MF Dnes se vykřičníky v hlavních titulcích neobjevovaly. Byly ale využity v mezititulcích (Rodinné potíže? Ona tvrdí: Ne! (Dnes, roč. 18, č. 30, str. 1, čl. Mami, táta spí ...)) Místo toho upřednostňuje Dnes v titulcích otazníky. Ty podněcují čtenáře k hledání možné odpovědi, kterou nalezne v článku. To znamená, že dobře položená otázka v titulku může přimět publikum si daný výtisk koupit, čímž splňuje cíl daného média. Otazníky vyvolávají nejasnost či náznak tajemství, záhady, která je pro čtenáře velmi lákavá. Ten očekává, že v článku najde její vyřešení, a deník si koupí. Opět tak naplňuje hlavní cíl mediálního sdělení.

Příklad:

Jsme morbidní voyeuři? (Dnes, roč. 18, č. 27, str. 8)

Prodal Svobodovy snímky policista (Dnes, roč. 18, č. 28, str. 4)

Pohřeb Svobody: Setkání nepřátel? (Dnes, roč. 18, č. 32, str. 4)

Proč si vzal život? Fakta a dohady (Dnes, roč. 18, č. 33, str. 5)

Na co zemřel? (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 1)

Co bude s šimpanzem Bubblesem? (Dnes, roč. 20, č. 155, č. 7)

Svět se ptá: Jak zemřel Jackson? (Dnes, roč. 20, č. 155, str.7)⁸²

Nevkusné loučení s Králem nebo s Malým princem? (Dnes, roč. 20, č. 164, str. 10)

Otazníky jsou často u Dnes opatřeny i mezititulky.

Příklad:

Proč si vzal život? (Dnes, roč. 18, č. 27, str. 1, čl. Policie vyšetřuje prodej snímků mrtvého Svobody)

Měl komplice? (Dnes, roč. 18, č. 28, str. 4, čl. Prodal Svobodovy snímky policista?)

Bulvární pitva? Asi podvrh (Dnes, roč. 20, č. 155, str. 5)

Bulvární deníky, v našem případě zastoupené deníkem Blesk, také využívají otazníků v titulcích.

Příklad:

Zázvorková:

Kam pohřbí? (Blesk, roč. 14, č. 110, str. 4)

Co ji trápilo (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 2 - mezititulek)

Svoboda:

Svoboda: Proč se jenom zabil? (Blesk, roč. 16, č. 26, str. 1)

Další spekulace: Sebevražda kvůli dluhům? (Blesk, roč. 16, č. 27, str. 2)

Co hvězdy nadělily Vendule? (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 6)

Jackson:

Jackson, Presley, Monroe: Proč umírají legendy tak brzy? (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 5)

Jak žil Michael? (Blesk, roč. 18, č. 156, str. 2)

V článcích o Zázvorkové jsme otazníky nenalezli. V jejím životě nebyly nejasnosti a tajemná není ani její smrt, které by poskytovaly možnost je využít.

⁸² Toto je také příklad kombinace citátového titulku a otázky.

V deníku Blesk je využito více vykřičníků, než v Mladé frontě, kde jich je poskrovnu. Je to dáno tím, jak chce deník působit na své publikum. Vykřičník je údernější, umocňuje výraz opatřený vykřičníkem a vyvolává okamžitou emoci, která je znásobená užitím vykřičníku (Tragédie! V domě smrti už žít nebudu!). Mladá fronta naopak využívá větší množství otazníků než bulvární deník.

Jak jsme si také mohli všimnout, některé titulky se u článků opakují. Naznačují tak pokračování příběhu a usnadňují čtenáři orientaci v periodiku. Publikum ví, že v předchozím čísle si pod titulkem Proč si vzal život? přečetli další informace o smrti Karla Svobody. Stejný titulek, jen rozvitý o doplnění, ukazuje, že příběh pokračuje. Jedná se v podstatě o seriál článků, nazvěme takový **titulek seriálový**, přičemž každý díl tohoto seriálu má svůj název.

Příklad:

Zázvorková:

Zemřela herecká legenda (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3)

Odešla legenda (Dnes, roč. 16, č. 111, str.1)

Svoboda:

Karel Svoboda (+68): Sebevražda (Blesk, roč. 16, č. 25, str. 1)

Sebevražda Karla Svobody (Blesk, roč. 16, č. 26, str. 1)

Karlovi přátelé: Byla to vražda! (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1)

Byla to vražda ... Nové vyšetřování! (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 1)⁸³

Jackson:

Na co zemřel? (Dnes, roč. 20, č. 27, 6.)

Svět se ptá, jak zemřel Jackson? (Dnes, roč. 20, č. 155, str. 7)

Zvláštní formou titulku, které v případě Karla Svobody používal pouze Blesk, jsou titulky oslovující nějakou osobu. Můžeme pro ně užít označení **titulky vokativní**. V MF Dnes se tato forma objevuje až v článcích o Michaelovi Jacksonovi.

Příklad:

Karle, bylo to naposled. Škoda! (Blesk, roč. 16, č. 33, str. 1)

⁸³ Příklady u MF Dnes jsme již uvedli v předchozí kapitole.

Karle, sbohem! (Blesk, roč. 16, č. 33, str. 27. 2.)

Tak navždy sbohem, Michaeli (Dnes, roč. 20, č. 162, str. 1)

Podívejme se nyní na titulek z MF Dnes Proč si vzal život? a z Blesku Proč se jen zabil? Oba titulky říkají v podstatě totéž, ale jinou formou. Dnes užívá eufemismu (vzít život), Blesk oproti tomu upřednostňuje agresivnější výraz zabít se. Je to dáno záměrem autora a jeho snahou určitým způsobem zapůsobit na čtenáře. Titulek v MF Dnes vyvolává smutek, stejně jako titulek v Blesku, kde je pocit zoufalství navíc umocněn příslovcem jen. Sloveso v titulku v Blesku ale působí hrůzostrašněji a vyvolává silnější emoce u čtenáře. V MF Dnes se v titulcích s tímto výrazem nestkáme, je nahrazen jinými (vzal si život, zemřel, spáchal sebevraždu).

6.1. Slovní zásoba titulků

Výrazy v titulcích můžeme rozdělit do několika skupin:

- 1) eufemismus
- 2) superlativy
- 3) hodnotící výrazy
- 4) hovorové výrazy
- 5) přenesená pojmenování
- 6) personifikace

ad 1) eufemismus – zjemnění výrazu, jeden příklad jsme již uvedli výše. Výjimečně je najdeme i v Blesku, kde je využit ve spojení s malým synem Karla Svobody. Výraz spinká má umocnit jeho děckost a nevinnost a vyvolat tak smutek nad malým osiřelým dítětem.

Stellinka je mrtvá! (Blesk, roč. 14, č. 109, str. 1)

Kuba spinká u chůvy (Blesk, roč. 16, č. 34, str. 5)

ad 2) superlativy – časté pro oba deníky

Nejtěžší hodiny Venduly Svobodové (Blesk, roč. 16, č. 25, str. 1)

Jedna z nejkrásnějších melodií s Helenou Vondráčkovou (podtitulek, Blesk, roč. 16, č. 32, str. 2, čl. Lásko má, já stůňu)

Největší oporou byla Vendule Svobodové na pohřbu maminka a kamarádka Simona (podtitulek, Blesk, roč. 16, č. 33, str. 1, čl. Poslední píseň: Ona stála, oni seděli) Zemřel nejznámější skladatel (Dnes, roč. 18, č. 25, str. 5)⁸⁴

Jackson:

Jacksonovy nejslavnější hity (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 2)

ad 3) hodnotící výrazy – jejich užití není neobvyklé, cílem je především vyvolat emoce a nasměrovat čtenáře ke správnému pochopení⁸⁵ následujícího textu.

Příklad:

Zázvorková:

Rozmáchlá gesta objímající celý svět (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 7)

Nestěžuju si, říkala velká dáma smíchu (tamtéž)

Tragédie! Geniální skladatel Karel Svoboda spáchal sebevraždu! (Blesk, roč. 16, č. 25, str. 1)

... nafotil tajně jejího mrtvého manžela ... (Blesk, roč. 16, č. 27, str. 1)

Prokletá vila (Blesk, roč. 16, č. 27, str. 3)

... chtěl chladnokrevně zpeněžit (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 2)

Mrazivé přiznání ... (Blesk, roč. 16, č. 34, str. 1)

... tragicky zemřel (Dnes, roč. 18, č. 25, str. 1)

Dobrá adresa, ale prokletá (Dnes, roč. 18, č. 30, str. 2)

Jackson:

Michael Jackson: Zemřel v přepychu, na který neměl! (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 1)

V noci přišel šok: Jackson zemřel! (tamtéž)

Michael Jackson naposledy šokoval (tamtéž)

Tajemný Jacksonův doktor: Napsal dopis na rozloučenou (tamtéž)

Začínal ve skupině s bratry, pak se sám stal megahvězdou (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 6)

Zašlá sláva Neverlandu (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 3)

Michael Jackson: Ani zvrhlík, ani bůh (tamtéž)

⁸⁴ Superlativů je v MF Dnes více užito až v člancích

⁸⁵ Správně pochopit článek v tomto případě znamená zaujmout stanovisko, které chce autor. Ten zvolením správných výrazů v titulku vmanipuluje čtenáře do určitého postavení k článku.

V případě Karla Svobody, byly hodnotící výrazy častější v titulcích v Blesku. MF Dnes je využívá, stejně jako superlativů, více až v samotném článku. U Michaela Jacksona se hodnotící výrazy objevovali v titulcích MF Dnes mnohem častěji.

ad 4) hovorové výrazy – nejsou v titulcích časté ani u jednoho deníku. Je to dáno snahou působit seriózně, tedy věrohodně.⁸⁶ Pokud se v periodikách objevují hovorové výrazy, jedná se zpravidla o výpověď někoho jiného, nikoli o vyjádření novináře. Samozřejmě jsme našli i výjimky a to v Blesku, kdy sám novinář užil nespisovný výraz. Tyto případy ale nejsou časté.

Příklad:

Michal David: Všichni jsme se na něj vykašlali ... (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 3)

Režisér muzikálu Golem se obul i do Petra Muka (Blesk, roč. 16, č. 33, str. 5)

...*Vendula Karla ponižovala*. (Blesk, roč. 16, č. 37, str. 1)

Lékař: Když se cítil blbě, tak si něco šoupnul (Dnes, roč. 18, č. 32, str. 4)

U Jacksona ani Zázvorkové se nespisovné výrazy v titulcích neobjevovaly. Nespisovná slova jsme našli pouze v mezititulcích v MF Dnes.

Příklad:

Posedlý zdravím, prolezlý nemocemi (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 2)

ad 5) přenesené pojmenování – týká se především Karla Svobody. V žádném z následujících titulků nebyl hlavní aktér přímo pojmenován, přesto však čtenář pozná, o jaké kauze následující článek bude.

Příklad:

Zázvorková v Dnes i Blesku

Zemřela herecká legenda (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3)

Nestěžuju si, říkala velká dáma smíchu (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 3)

Byla mou maminkou z Arabely (Dnes, roč. 16, č. 109, str. 10)

Dáma, která nikdy nezahořkla (Dnes, roč. 16, č. 111, str. 1)

⁸⁶ Spisovné vyjadřování je jedním z pravidel, kterými by se měla seriózní média řídit.

Svoboda:

Zemřel král popmusic (Blesk, roč. 16, č. 25, str. 1)

Ze zubaře autor Stínu katedrál (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 5)

Génia zradily sedmičky (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 5)

Autor hitů jako Lady Carneval tragicky zahynul v Jevanech (Dnes, roč. 18, č. 25, str. 5)

Velký dělník šlágrů (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 3)

Nechápu to: Byl bojovník ... (Dnes, roč. 18, č. 26, str. 3)

Mami, táta spí ... (Dnes, roč. 18, č. 30, str. 1)

Jackson

Dobří byznysmen se špatným koncem (Dnes, roč. 20, č. 154, str. 8)

Prokletí superstar (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 12)

Rozloučení s králem popu proběhne v hokejové hale (Dnes, roč. 20, č. 159, str. 6)

Objev CNN: V Neverlandu se prochází zpěvákův duch (Dnes, roč. 20, č. 162, str. 2)

as 6) personifikace – přenesení vlastnosti živé bytosti na věci neživé či na abstraktní pojmy

Příklad:

„... promluví pouze hudba ...“ (Blesk, roč. 16, č. 27, str. 1)

„Co nadělily hvězdy Vendule?“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 6)

„Jak to vidělo nebe ...“ (Blesk, roč. 16, č. 33, str. 1)

„... usvědčí digitální stopa“ (Dnes, roč. 18, č. 34, str. 4)

„Svobodu vyprovodí 5 písní“ (Dnes, roč. 18, č. 30, str. 1)⁸⁷

Dílčí závěr:

Srovnáním titulků u bulvárního a seriózního deníku jsme zjistili, že obsahově se nijak výrazně neliší. U obou periodik jsme našly body, které jsme u seriózního tisku neočekávali, naopak jsme u něj předpokládali větší objektivitu a strohost.

⁸⁷ Méně častá je synestézie v článkách, například ... hudba dokreslila ... (Dnes, roč. 18, č. 33, str. 6, čl. Muzikál Dracula uspěl i v Soulu.)

Stejně jako bulvární deník využívala Mladá fronta hodnotících výrazů, superlativů i přenesená pojmenování. Tyto výrazy byly použity u obou deníků především v případě Karla Svobody a Michaela Jacksona.

Rozdíl mezi oběma deníky je ve využití interpunkčních znamének v závěru titulku. Jak jsme již uvedli, upřednostňuje Blesk vykřičníky, které jsou agresivnější a vyvolávají u publika pocit důležitosti a nezbytnosti přečíst si následující článek (Potvrzeno! Fotky prodal policista, přiznal se! (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1). Otazníky, více využívané v Mladé frontě Dnes, mají obdobnou funkci. Snaží se přilákat čtenáře vyvoláním odhadů nebo možností účastnit se odhalování nějakého tajemství. Přitahují pozornost náznakem odpovědi v článku, i když čtenář nemusí odpovědět. Například titulek Prodal Svobodovy snímky policista? napovídá, že se čtenář konečně dozví, kdo nafotil Svobodu těsně po jeho smrti. V článku ale Dnes nepředkládá jasnou odpověď, pouze spekuluje o možném podezřelém.

Velký rozdíl je ale v grafice titulků (viz. Přílohy 3 a 4). Titulky v Blesku jsou o mnoho větší než v MF Dnes, stejně tak se liší v barevnosti, která převládá, jak jsme očekávali, u bulvárního deníku. MF Dnes má titulky černé.

7. Stylistika článku

Definici článku nalezneme v Encyklopedii praktické žurnalistiky. Jedná se o „žánr, obsahující jasné, věcné, srozumitelné a logické vysvětlení události nebo myšlenky. (...) Obsah tvoří základní myšlenka, argumentace a závěry. Článek přináší subjektivní přístup autora. (...) Má různé podoby.“⁸⁸ Týká se to nejen stylu článku, ale také jeho délky. To vše podléhá požadavkům a možnostem daného periodika.

7.1. Větná stavba

V obou tištěných periodikách byly upřednostňovány **věty jednoduché nebo souvětí složené ze dvou vět**. Je to dáno snahou vytvořit text srozumitelný, přehledný a lehce pochopitelný pro čtenáře, který se nemá dlouze zamýšlet nad významem článku. Pokud bylo využito souvětí složené z více vět, jednalo se o věty velmi krátké, strohé a celé souvětí působí těžkopádně. Krátké věty napomáhají autorovi umocnit u čtenáře pocit, že dostává informace

⁸⁸ Osvaldová, B. a kol.2002: str.41

rychle, jak jen to lze (bleskově). Text tak získává spád a působí více akčně. Čtenář má navíc dojem, že dostává pouze podstatné informace bez jakýchkoli zbytečných příkras.

Příklad:

„Stellinka Zázvorková (+83) odešla tiše do hereckého nebe! Zbožňovaná herečka už není mezi námi. Stellu Zázvorkovou našli včera její známí v jejím bytě v pražských Dejvicích.“
(Blesk, roč. 14, č. 109, str. 1)

„Přijeli asi během patnácti minut. Dva v uniformě a jeden civilista. Fotografovali pana Svobodu zblízka ze všech stran. Nehýbali s ním. Místo ještě neoznačovali číslicemi. Po dalších deseti minutách dorazila záchranka.“ (Blesk, roč. 16, č. 28, str. 1, čl. Nezvratné svědectví: Mrtvého krále fotil policista)

Stejně jako u titulků i v textu jsou časté **věty zvolací či tázací**, a to především v deníku Blesk.

Příklad:

„*To máme policii! S posmrtnými fotografiemi skladatele Svobody (+68) skutečně kšeftoval policista! Jako lidská hyena se podle informací Blesku zachoval policejní podpraporčík Aleš Sobotka (25) z obvodního oddělení policie v Kostelci nad Černými lesy! Záběry vytáhl ze služebního počítače na policejní stanici! ...*“ (Blesk, roč. 16, č. 30, str. 1, čl. Potvrzeno! Fotky prodal policista, přiznal se!)⁸⁹

Výsadní postavení mají v textu také **řečnické otázky**. Autor tím vtahuje čtenáře do dění a nabízí mu možné odhalení tajemství, navrhuje mu problémy, kterými se může zabývat. Různé pohledy na zobrazovanou skutečnost, různé možnosti interpretace události dávají podnět k vzniku fámy (viz. kapitola X).

Příklad:

Svoboda

„Za co nás z Kubou potrestal?“ (Blesk, roč. 16, č. 29, str. 1, čl. Vendula Svobodová: Nepozvali ji na rozlučku s Karlem)

„Co bude dál?“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 2, čl. Patnáct let s Karlem)

⁸⁹ V uvedeném článku je celkem sedm vět, z nichž čtyři jsou zakončeny vykřičníkem.

„Je tohle náhoda?“ (Blesk, roč. 16, č. 31, str. 3, čl. Genia zradily sedmičky)

„Proč to vlastně dělám?“ (Dnes, roč. 18, č. 27, str. 8, čl. Jsme morbidní voyeuři?)

„Zasáhly i kamenný dům Karla Svobody?“ (Dnes, roč. 18, č. 30, str. 2, čl. Dobrá adresa, ale prokletá)

Jackson

„Proč zemřeli tak mladí? A proč na ně nemůžeme zapomenout?“ (Blesk, roč. 18, č. 153, str. 6, čl. Král)

„A proč jsme se brali? Proč to Debbie prozradila až teď?“ (Blesk, roč. 18, č. 154, str. 1, čl. Exmanželka Jacksona: Sex jsme nikdy neměli! Děti nejsou jeho)

„Šlo opravdu o neuvěřitelného podivína? ... Co je vlastně pravda? ... Co k tomu navíc dokázal jen a jen on sám?“ (Dnes, roč. 20, č. 153, str. 10, čl. Smrt Jacksona jako zpráva o stavu světa)

7.2. Slovní zásoba

U bulvárního deníku předpokládáme užití nespisovné slovní zásoby, výrazů hodnotících a frází. Naopak seriózní tisk by se měl vyhnout používání hodnotících výrazů, jeho cílem je objektivně informovat, ne předkládat vlastní názory či pocity nebo se je snažit za každou cenu vyvolávat u publika. Spisovný jazyk je samozřejmostí. Využití frází se nevylučuje ani u seriózního tisku. Napomáhá opět k snadnější a rychlejší srozumitelnosti a nahrazuje mnohdy obšírné, několikaslovné vyjádření.

Objektivita je narušována především:

- 1) Výrazy s příznakem expresivity
- 2) Výrazy nespisovnými
- 3) Superlativy
- 4) Slovy přejatými
- 5) Fráze a klišé

7.2.1. Výrazy s příznakem expresivity

Expresivní slova se liší od neutrálních tím, že „vedle pojmového významu obsahují i pragmatickou významovou složku vyjadřující citový a volní vztah mluvčího k sdělované skutečnosti“.⁹⁰

Autor pomocí těchto slov překládá publiku svůj vlastní, subjektivní pohled na věc, čímž navádí čtenáře k zaujetí podobného názoru.

U substantiv se jedná zpravidla o hodnocení události, která se stala, a způsob, jak má vyznít. V případě podstatného jména kráska (Blesk, roč. 16, č. 36, str. 7, čl. Radek John: Byli jsme s Karlem spiklenci) jde o charakteristiku dívky, která je seznámila.

Skupinu adjektiv tvoří přídavná jména popisující něčí činnost (odporný čin, tajná schůzka), stav (rozervaný, zhroucený) nebo potvrzují platnost substantiva (nezvratné svědectví).

Adverbia mající hodnotící význam vyjadřují zpravidla způsob prožívání nějaké osoby (vypráví plačtivě) nebo posuzují, jak byl nějaký čin vykonán (chladnokrevně fotil).⁹¹

⁹⁰ Slova expresivní lze rozdělit do třech skupin: a) slova mající trvale expresivní charakter i bez kontextu (v námi analyzovaných médiích se jedná např. o slovo sirotek), b) slova, která jsou expresivní pouze v lexikalizovaném přeneseném významu (např. král popmusic), c) slova, jejichž expresivita vzniká jako následek začlenění slova do kontextu. (Grepel M. a kol. 2001: 95)

⁹¹ Větší část těchto výrazů má negativní vyznění. Kladně zabarvená slova, mezi které patří například eufemismy (meliorativa), jsme zmiňovali již v kapitule o titulcích. Přesto je lze nalézt i v samotném článku, kde nejsou ničím výjimečným. Zajímavým fenoménem ale je užívání familiérního označení osobností. Takové neformální oslovení bychom očekávali v důvěrném styku blízkých osob, ne v tisku. Obě dvě periodika nazývala hlavní osoby příběhů pouze křestním jménem (Karel, Vendula). Ukazuje to opět na snahu přiblížit záležitost čtenáři a dopřát mu pocit, že i on je jeden z blízkých lidí z okolí Karla Svobody, kteří o něm nehovoří jako o panu Svobodovi či Karlovi Svobodovi, ale pouze jako o Karlovi.

Tabulka č. 1 Výrazy s příznakem expresivnosti v Blesku⁹²

Zázvorková (celkem 33 výrazů) ⁹³	substantiva	srdíčko, šok, skon
	adjektiva	zbožňovaná, nenahraditelná, výborná, usměvavá, populární, roztřesený, legendární, strašlivá, zdrcený, otřesený, čilá, moudrý, vynikající, oblíbená, vitální, milovaná, utajované, noblesní, důstojný, smuteční
	verba	lebedit, churavět
	adverbia	pečlivě, dokonale, věštecky, laskavě, inteligentně, svérázně, bezradně, nepochopitelně
Svoboda (celkem 24)	substantiva	tragédie, prasárna, šok, skandál, kráska
	adjektiva	odporný, děsivý, brutální, zlý, necitlivý, prokletá, nádherný, velkolepý, tajná, rozmáchlými, nezvratné, kvalitní, pracovitý, svědomitý, nejkrásnější, rozervaný
	verba	
	adverbia	plačtivě, chladnokrevně, bolestně
Jackson (celkem 29)	substantiva	palác, zámek, křehkost, labilita, skandál, pohádka
	adjektiva	obrovský, hvězdný, osobitý, monstrózní, paralyzovaný, tajemný, uznávaný, krutou, náhlé, nevěřící, přecitlivělý, panická, světoznámé, šokující, pedofilní, šokování, zděšení
	verba	šokovat
	adverbia	bezúspěšně, hluboce, velice, tiše, znepokojeně,

⁹² Viz graf v příloze č. 5

⁹³ Některé výrazy se opakovaly, počítáme je však pouze jednou.

Tabulka č. 2 Výrazy s příznakem expresivnosti v MF Dnes:

Zázvorková (celkem 24 výrazů)	substantiva	rolička, legenda, dáma
	adjektiva	bezchybná, svěží, moderní. slavná, zesláblá, rozmáchlá, bouřilé, energickou, obdivuhodná, dokonalá, skvělá, otevřená, charismatická, báječná, uszlélé, nesmrtelná
	verba	odešla, šokovat
	adverbia	trpělivě, pečlivě, ztěžka
Svoboda (celkem 16)	substantiva	tragédie, šok
	adjektiva	rezignované, nejtišší, prokletá, dusné, ztrhané, neupravené, velkolepé
	adverbia	zoufale, smutně, mrazivěji, tragicky, výjimečně, dobrovolně
Jackson (celkem 51)	substantiva	podivín, zjev, truchlící, hit, objev, šok, šílenství, království, chcípáček, mimozemšťan, hypochondr, halekání
	adjektiva	záhadnou, podivínský, posedlý, prolezlý, obrovský, přitažlivé, pisklavým, experimentální, morbidní, pohádkový, obří, výstřední, kontroverzní, nákladný, slavný, excentrický, neuvěřitelný, slavný, luxusní, pověstná, výjimečný, náhlá, záhadná, podivínský, tenký, perfektně frázující, úspěšné, nestandardní, otřesný, potupný, silně nevyrovnaná, osudový
	verba	drežíroval, hroutit se
	adverbia	blyštivě, perfektně, nenápadně, úspěšně, důvěrně

Z tabulek je patrné, že četnost hodnotících výrazů v Blesku je kontinuální, jejich počet se nijak diametrálně v jednotlivých kauzách neliší. V MF Dnes ale užití těchto slov graduje. U Zázvorkové je hodnotících výrazů méně než v Blesku, u Karla Svobody je počet těchto obrátů srovnatelný. Ve třetí kauze ale využití expresivních výrazů v MF Dnes vystupňovalo. V tomto deníku se objevilo více hodnotících výrazů než v bulvárním deníku. Stoupl především počet substantiv a adjektiv. Množství sloves a příslovcí je srovnatelný s bulvárním deníkem ve všech třech analyzovaných případech.

7.2.2. Slova nespisovná

Spisovný jazyk je jedním ze hlavních zásad pro psaní novinového článku. Přesto jsme předpokládali, že v bulvárním tisku budou slova nespisovná a hovorová poměrně častá, u seriózního deníku naopak.⁹⁴

Tabulka č. 3 Frekvence užití nespisovných výrazů v MF Dnes a Blesku

	MF Dnes	Blesk
Zázvorková		pálí, čučet, blbec
Svoboda	spíchl, pohodově, vyhazov, dotáhnout někoho někam (Muk, „Měl jsem ho dotáhnout k doktorům“.), obvodák, branže	saniťák, sámoška, v pohodě, vyhazov, digitál, natvrdo, kšeftování/kšeftovat, mejdan, pakárna, vykašlat se na někoho
Jackson	drezírovat, prolezlý, chcípáček, to mě dostalo, zářezem na čele americké hitparády, kotle, klikař, elpíček, Bravíčka, napumpoval, tahanice, hrábne, kšeftsman, kupčík, paklík,	rozcupovat

Nespisovné a hovorové výrazy, pokud jsou použity v citacích, tolerujeme. Jak můžeme pozorovat, v Mladé frontě Dnes se zvýšila frekvence užití nespisovných výrazů. Při referování o smrti Stelly Zázvorkové jsme v tomto deníku nenašli žádné nespisovné výrazy. V článkách o smrti Karla Svobody se už tato slova objevovala a jejich počet se přibližoval dokonce množství nespisovných slov užitých v bulvárním deníku Blesk, kde jsme nespisovné výrazy očekávali. U Michaela Jacksona se četnost těchto výrazů zvýšila a Mladá fronta jich dokonce používala častěji než Blesk. Neobjevily se žádné vulgarismy.

7.2.3. Superlativy

Superlativ je označení pro třetí stupeň adjektiv a adverbíí (první stupeň pozitiv, druhý stupeň komparativ, jehož záměrem je srovnání). Nadhodnocují zobrazovanou skutečnost. Superlativy adjektiv a adverbíí vystihují význam ve smyslu absolutní míry vlastnosti či okolnosti. Vyjadřují subjektivní pocit autora, například nejkrásnější melodie od Karla Svobody nemusí být nejkrásnější pro každého. Jackson byl označován jako nejslavnější a nejznámější, ale jsou lidé, kteří o něm neslyšeli. Právě tím, že se jedná o čistě subjektivní

⁹⁴ Viz graf v příloze č. 6

názor na vlastnost či okolnost, nepatří superlativy do novin, které mají informovat své publikum objektivně a věcně.

Co se týká aplikace superlativů v nám zvolených denících, je situace stejná jako u využití nespisovných výrazů oběma deníky. V článcích o Stelle Zázvorkové byl počet superlativů stejný v obou denících. Při informování o sebevraždě Karla Svobody již MF Dnes využila superlativů častěji než bulvární deník a tato situace vygradovala při referování o smrti Michaela Jacksona, kdy, stejně jako u nespisovných výrazů, MF Dnes předčila Blesk ve využití výrazů, které by se neměli v seriózním tisku objevovat.

Tabulka č. 4 Frekvence užití superlativů v MF Dnes a v Blesku

	MF Dnes	Blesk
Zázvorková	největší, nejpřesnější	nejhorší, nejlepší
Svoboda	nejznámější, nejúspěšnější, nejproslulejší, největší, nejstarší, nejmenší, nejmladší, nejtišší, nejlepší, nejvytíženější, nejpravděpodobnější, nejpřetřásanější, nejhlasitěji	nejlepší, nejtěžší, největší, nejdojemnější, nejbližší, nejkrásnější, nejhorší, nejmilejší, nejpovolanější, nejkrásnější, nejsilnější
Jackson	Nejfenomenálnější, nejúspěšnější, nejslavnější, neoblíbenější, neznámější, nejprodávanější, nejdelší, nejtypičtější, nejúspěšnější, největší, nejlepší, nejaktuálnější, největší, nejskandálnější	nejobvyklejší, největší, nejlepší, nejosamělejší

7.2.4. Slova přejatá

Jedná se o výrazy, které se začlenily do naší slovní zásoby. Patří sem jednotky už zcela zdomácnělé, ale i výrazy, které ještě zachovávají svůj původní pravopis a výslovnost. Nejčastěji se jednalo o výrazy jako šoubyznys/showbyznys, hit, hitmaker, šlágr, popmusic, které nalezneme ve stejné míře v obou denících.

7.2.5. Fráze a klišé

Frazém je kombinace alespoň dvou slovních forem, která má celistvý (nelze jednotlivá slova vnímat samostatně) a ustálený význam. K základním znakům frazémů patří metaforičnost a expresivnost, která, jak jsme uvedli již dříve, do seriózního tisku nepatří. Fráze neoznačuje realitu přímo, ba naopak, popisuje ji opisem. Jejich význam je ale pro

čtenáře srozumitelný, není třeba, aby se nad smyslem frazému dlouze zamýšlel. „V žurnalistice je fráze chápána jak nedostatek.“⁹⁵

Stejně jako fráze, je i klišé ustálený slovní obrat, které tvoří spíše spojení substantiva a adjektiva, jež rozvádí či umocňuje význam daného podstatného jména.

Tabulka č. 5 Využití frazeologismů v Blesku

	Fráze	Klišé
Zázvorková (celkem 13/8)	zamávat životu, seslán z nebe, odešla tiše, otevřené srdce, objevit se na plátnech, volají nahoru, vynášet na světlo, prolomit hráz mlčení, smrt měla políčeno, poslední pouť, velký formát, herecké nebe, rozechvívat srdce	první spása, poslední hold, poslední slzy, poslední děkovačka, velký formát, najít klid, druhá máma, životní přítel
Svoboda (celkem 17/12)	blesk z čistého nebe, skončil pro ni svět, skoncovat se životem, pořizovat fotografie, prát se se smutkem, přímo za vraty, čišela z něj životní víra, spáchat sebevraždu, onen svět, pozvat na skleničku, Pandořina skříňka, zůstat bez koruny na dlažbě, topit se v zoufalství, český rybník	jevanská tragédie, král popmusic, rezolutně popírají, nezvratné svědectví, dům smrti, prokletá vila, rány osudu, úspěšný tandem, trvat na svém, psychicky se zhroutit, chlap jako hora, pohrávat si s myšlenkou
Jackson (celkem 12/10)	prolomit mlčení, dát pokoj, běh na dlouhou trať, visí několik otazníků, tlačen do kouta, byla rozložena strachem, utápět se v depresích, být na práscích, užíval léky po hrstech	koňské dávky, firma udeřila, muzikantský otisk, módní ikona, vyvolený, zuřil skandál, král popu, koktejl léků, paní domácí, legenda popu, král popu

⁹⁵ Osvaldová a kol. 2002: str 74

Tabulka č. 6 Využití frazeologismů v Mladé frontě Dnes

	Fráze	Klišé
Zázvorková (celkem 6/8)	herecká garda, labutí píseň, vnitřní síla, lehký úsměv, břitký vtip, poslední cesta, pánská jízda, labutí píseň	herecká legenda, velká herečka, poslední věta, nesmrtelná role, národní legenda, velká dáma smíchu
Svoboda (celkem 11/9)	rozpor pramení, klid na duši, nemůže přijít na jméno, společenská smetánka, zhoubné mlhy. mlčení za Karla Svobodu, choďící lékárna, na stránkách bulvárního tisku se rozpoutala válka, hlásil se k profesi, hledat útěchu	dobrá adresa, dělník šlágrů, král popmusic, záhy odhalila, hezky česky, tragicky se uzavřel, popírat dohady, prokletá vila
Jackson (celkem 15/12)	dostat na kolena, prošlápnout cestu, v pravém světle, dluhy se vyšplhaly, sejít z něčeho, kus mládí, je stvořený pro plátno, muzika v obrazech, tahá z kapsy desetidolarovky, vidět na vlastní oči, potopený až po krk v dluzích, zahalen tajemstvím, změnil tvář populární hudby	král popmusic, hudební svět, Jacksonovo království, hudební nebe, starým pannám, svět vezdejší, velká osobnost popkultury, uznávaná veličina, král popu, král videoklipů, král dluhů, dům smrti

Jak je z tabulek patrné, v Blesku počet frazeologismů a klišé v případě Karla Svobody mírně stoupl, nicméně lze říci, že frekvence užití těchto výrazů je poměrně stabilní u bulvárního deníku. Mladá fronta zpočátku (u Stelly Zázvorkové) fráze a klišé neaplikovala tak často, jejich počet ale stoupl u případě Karla Svobody a při referování o smrti Michaela Jacksona dokonce předčil seriózní deník bulvární periodikum. Grafické znázornění využití těchto výrazů zachycuje graf v příloze č. 7.

Styl referování se v Blesku neměnil, využití nevhodných výrazů bylo téměř stejné ve všech třech případech. Oproti tomu jsme u Mladé fronty zaznamenali značnou proměnu. Od roku 2005 došlo k značnému nárůstu frazeologismů a klišé v článkách. Využití těchto projevů je typické pro bulvární média, v seriózních by se neměly objevovat. Jak jsme ale zjistili, i Mladá fronta Dnes, tedy deník označovaný jako seriózní, tyto bulvarizující prvky využívá stále častěji.

8. Závěr:

Diplomová práce na téma Bulvarizace seriózních médií ukazuje postupnou proměnu seriózních médií od roku 2005 do roku 2009. Práce je rozdělena na teoretickou a analytickou část. V první části bylo naším cílem seznámit čtenáře s historií bulvárního tisku a předložit jeho jasnou definici. Bulvární deníky se vyznačují především výraznou grafickou úpravou, nicméně od seriózních médií se odlišují i po stylistické stránce, která zůstává prvnímu pohledu skryta. To znamená, že i deník na první pohled seriózní, může využívat při informování bulvarizujících prvků. Není tedy možné posoudit serióznost média pouze podle vizuální stránky, ale je nutné zaměřit se i na způsob zpracování textu. Právě na jazykovou stránku jsme se v této práci soustředili. Vymezili jsme hlavní prvky, které bulvární média ve svých sděleních aplikují, aby zaujala publikum.

Jsme si vědomi, že zjištěné informace mohou být ovlivněny volbou jednotlivých kauz. Jak jsme již uvedli, Zázvorková nevedla bouřlivý život, ani její smrt nebyla tak nečekaná, jak tomu bylo v dalších dvou kauzách. Karel Svoboda byl muž plný elánu, měl malého syna, kterého miloval, a právě začínal pracovat na novém muzikálu. Nikdo by tak nečekal, že by spáchal sebevraždu. Média využila různých dohadů o Svobodově manželství a jeho depresích a s těmito informacemi pracovala při referování o Svobodově smrti. Obdobně tak tomu bylo i v případě Michaela Jacksona. I jeho život provázely skandály, o jeho zdravotním stavu se vedli spekulace již za jeho života. Média ale neustále přinášela informace o jeho blížícím se turné, veřejnost se tak mohla domnívat, že jeho zdravotní stav je dobrý. Proto informace o jeho smrti byla stejně překvapivá jako u Svobody. Musíme si však uvědomit, že seriózní média mají informovat objektivně, tedy bez spekulací a dohadů. Pokud nečekaně zemřela nějaká osobnost, měla by seriózní média přinést odpovědi na základní otázky, které jsme v práci také uvedli (viz. 5W – Who? What? Where? Why? When?). V této práci jsme se pokusili dokázat, že i seriózní média využívají stejných strategií k zaujetí publika jako média bulvární.

V analytické části jsme pak prezentovali charakteristické znaky bulvárních médií, které jsme vymezili v teoretické části, na příkladech z Blesku. Následně jsme se je pokusili nalézt i v tisku seriózním. Naším záměrem bylo ukázat postupnou bulvarizaci seriózního média v průběhu pěti let. Komparací aplikace jednotlivých bulvarizujících prvků v obou médiích jsme dokázali, že i seriózní tisk využívá stejné komunikační strategie jako tisk bulvární. Mladá fronta Dnes v průběhu pěti let stále častěji využívá stejných stylistických

prohřešků jako bulvární deník, v některých případech, jako například aplikace nespisovných slov v článcích předčila dokonce MF Dnes deník Blesk.

Zároveň jsme také aplikací teoretických poznatků na konkrétní příklady z dvou vybraných médií zodpověděli výzkumnou otázku Zda podléhají seriózní deníky fenoménu bulvarizace? Dokázali jsme, že bulvarizace seriózních médií není pouze prázdný pojem, ale reálně existuje. Vyrůstají proto požadavky na publikum, které se musí naučit rozpoznat v médiích výrazy, jež odporují objektivnímu informování. Čtenář bulvárního deníku očekává užití nespisovných slov, expresivních výrazů či superlativů, takové výrazy k bulvárnímu deníku patří. Od seriózního deníku je očekávána objektivita automaticky. Publikum se nezabývá přemýšlením o stylistice článku, seriózní na pohled rovná se objektivní v obsahu. Jak jsme ale ukázali, skutečnost je jiná.

Shrnutí

Tato práce se věnuje fenoménu bulvarizace seriózních médií. Jsou zde definovány hlavní rysy, jimž se vyznačují bulvární média a zároveň je doloženo, že tyto znaky jsou využívány i deníkem MF Dnes, který je označován jako periodikum seriózní. Ukázali jsme, že nelze hodnotit serióznost periodika pouze na základě vizuální stránky. Důležitou roli hraje i stylistika článků jednotlivých deníků. Na rozdíl od Blesku, který nezastírá svou bulvárnost, dokonce ji prezentuje jako svůj klad, a hojně využívá barev, velkých titulků a fotografií, MF Dnes stále svou grafickou podobou připomíná deník seriózní. Při podrobnějším studiu ale zjistíme, že způsob zpracování článků je podobný deníku bulvárnímu. Mladá fronta využívá stejných výrazů jako bulvární deník Blesk, ale předstírá, že je deníkem seriózním. Pro současné publikum, které neztrácí čas hledáním objektivních informací a nezabývá se pravdivostí článků, které mu jsou předkládány, představuje takový „seriózní“ deník větší riziko než Blesk. Čtenáři předpokládají, že deník, který má jako hlavní náplň politiku a ekonomiku státu a jež navíc nehýří barvami, je deníkem seriózním, kterému může bez obav věřit. Jak jsme ale v této práci ukázali, opak je pravdou.

Kritiku si nezaslouží bulvární média, která svou bulvárnost nezastírají, ale média, jež předstírají svou serióznost a klamou tak důvěřivé publikum. Nicméně bychom měli na obhajobu MF Dnes poznamenat, že potvrzení naší teorie o podléhání seriózních médií fenoménu bulvarizace je ovlivněno výběrem kauz, kterými jsme se zabývali. Měli bychom si být vědomi toho, že na rozdíl od Blesku MF Dnes obsahuje kromě části oddechové, která se zabývá celebritami, také část zpravodajskou. V této části stylistiku a lexikologii charakteristickou pro bulvární médi nenalezneme tak často, jako v části oddechové. V bulvárních denících i zpravodajská část podléhá komunikačním strategiím těchto médií.

Ač jsme proces bulvarizace seriózního média potvrdili, stále jsou oba deníky značně odlišné (grafická stránka, absence zpravodajství z oblasti ekonomiky a politiky v bulvárním deníku) a nemůžeme je stavět na stejnou úroveň.

Přílohy:

Příloha č. 1

Počet nákladů jednotlivých deníků vycházející v ČR v roce 2007 (leden – červen)⁹⁶

	Počet nákladů
Blesk (bez Nedělního Blesku)	458 218
Mladá fronta Dnes	304 447
Právo	156 396
Aha!	123 226
Sport	66 113
Lidové noviny	71 185
Šíp	107 412
Hospodářské noviny	60 031

Počet nákladů jednotlivých deníků vycházející v ČR v roce 2009 (červenec – srpen)⁹⁷

	Počet nákladů
Blesk (bez Nedělního Blesku)	407 686
Mladá fronta Dnes	257 131
Právo	138 936
Sport	62 814
Aha!	112 589
Lidové noviny	59 655
Hospodářské noviny	54 370

⁹⁶ <http://www.uvdt.cz/Default.aspx?section=31&server=1&article=108> [11. 4. 2010]

⁹⁷ Tamtéž

Příloha č. 2

Postava z komiksu The Yellow Kid⁹⁸

Ukázka z komiksu⁹⁹

⁹⁸ (Foret, Martin. 2003. Charakteristika comicsu z hlediska žurnalistiky. Dostupné na <http://www.komiks.cz/clanek.php?id=784> [11. 4. 2010])

⁹⁹ Tamtéž

Poslední měsíce strávil zpěvák v hrůze a u psychiatra • Výhrůžky před smrtí:

Jackson: Pokud nevystoupím, zabijí mě!

Více se dočtete **BLESK.CZ** www.blesk.cz/jackson

Jeho drogový koktejl Říkal mu »tonik«

LOS ANGELES (INT, šim, vk) – Zpráva o úmrtí Michaela Jacksona (†50) byla pro všechny šokující. Ve stejném duchu se však nesou i zprávy, které se objevují po jeho smrti. Jak napsal britský deník The Sun, zpěvákovi prý vyhrožoval anonym smrtí, pokud odřekne své londýnské koncerty.

„Mám dluhy všude, kam se podívám. Pokud nevystoupím, zabijí mě,“ svědčil se prý Jackson jen několik týdnů před plánovaným comebackem jednomu ze svých přátel. Zdá se tak, že dlouho očekávaný návrat, který měl proběhnout ve velkém stylu, nebyl z důvodu, aby Jackson potěšil fanoušky, ale spíše měl vyřešit obrovské dluhy.

Velký nátlak se podepsal i na jeho psychice a zpěvák musel navštěvovat psychiatra. „Řekl mi, že je tlačeno do kouta. Hrozivě se bál toho, že když nevystoupí v Londýně, zemře,“ sdělil deníku The Sun Jacksonův přítel, který si přál zůstat v anonymitě. „Jeho tělo se začalo hroutit. Stále zvyšoval množství léků, které bral,“ tvrdí zdroj. „Tim, že přistoupil na to velké turné, podepsal si rozsudek smrti,“ dodává. Personál na něj musel denně dohlížet. Rychle se u něj střídaly náлады. V jednom okamžiku byl plný energie a na vystoupení se těšil, v další chvíli se utápěl v depresi. Extrémně také pozoroval své tělo. Malá jizva po chirurgickém odstranění znamének na jeho hrudi ho děsila k smrti. Když mu pak lékaři předepsali další léky, šlel.

Soudní lékaři po pitvě oznámili, že budou potřeba dodatečné testy, které si vyžádají několik týdnů. Na těle Jacksona nebyly nalezeny známky násilného činu. Exmanželka Debbie Rowe chce získat děti do své péče, ony však chtějí zůstat u babičky.

„Vyzývavé pózy ke zpěvákovi patřily. Tento »hmat« byl jeho oblíbeným gestem...“

Michael Jackson
1958–2009

LOS ANGELES (INT, šim, vk) – Měsíc před svou smrtí užíval Michael Jackson (†50) nebezpečný a životu rizikový mix velmi silných prášků, včetně vysoce návykových narkotik. Tomuto mixu léků prý s oblibou říkal »zdravotní« tonik.

Demerol: Užívá se při bolestech nitrožilně, v tabletách, nebo jako sirup. V kombinaci s alkoholem může zabít.

Vicodin: Opiátové analgetikum k potlačení bolesti.

Xanax: Kombinace tohoto antidepresiva s jinými opiiaty přivedla smrt i herci Heathu Ledgerovi (†28, Batman).

Prilosec: Proti silnému pálení žáhy a žaludečním vředům. U někoho může způsobit zhoršení zraku a sluchu.

Soma: Psychosomatikum, lék uvolňující napětí svalů.

Zoloft: K léčbě příznaků deprese, úzkosti. Vedlejší účinky jsou nevolnost, poruchy spánku, nebo změny chování.

Paxil: Antidepresivum k potlačení úzkosti, jehož vedlejší účinky jsou zvedání žaludku nebo spavost.

Dilaudid: Silně návyková droga na tlumení bolesti. Způsobuje labilitu nálad, třes nebo nespavost.

POKRAČOVÁNÍ NA STRANĚ 14

Michael Jackson
1958-2009

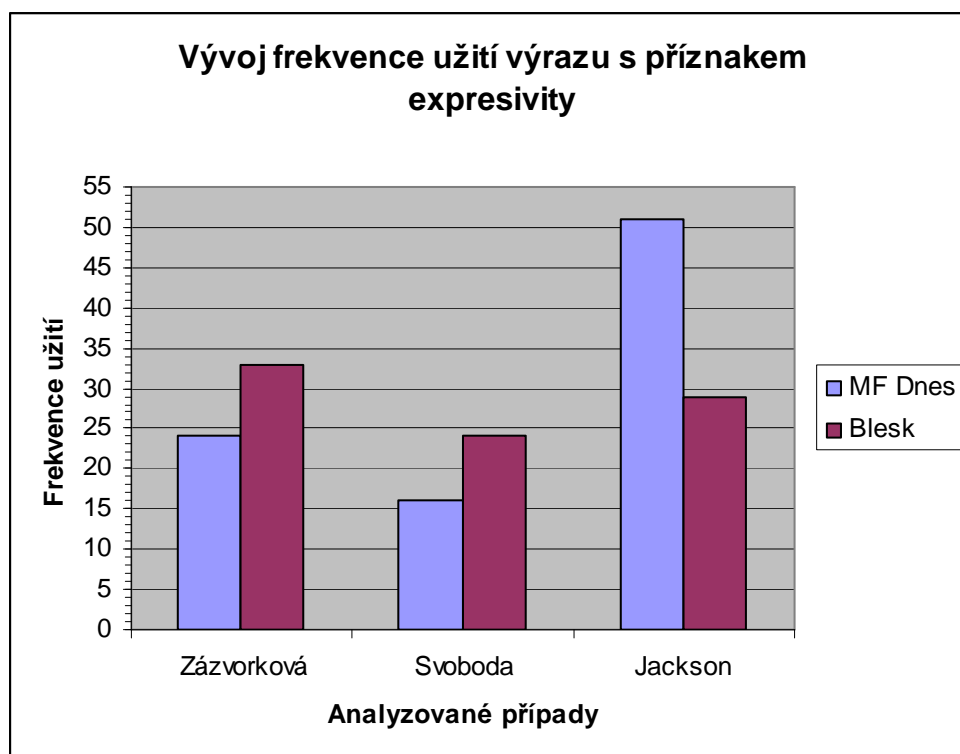
- Světu přinesl unikátní taneční techniku moonwalk i první filmový klip
- Čelil žalobám za zneužívání dětí a málem skončil ve vězení
- Poznal život v královském přepychu i v dluzích

Navždy odešel Michael Jackson (†50)

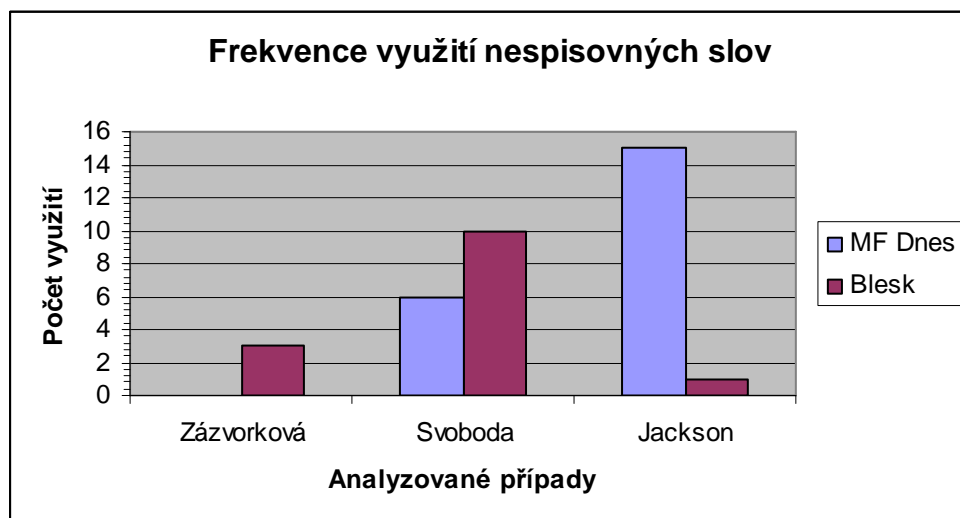
Před pár měsíci se po letech přežívání rozhodl Michael Jackson (†50) znovu vrátit do života. Plánoval návrat hodný popového krále. Během několika hodin vyprodal na pět desítek monstrózních koncertů v Londýně. A možná, když se ve čtvrtek ráno, jen pár hodin před smrtí, probudil, svému snu o velkolepém comebacku stále věřil. Přesně za 15 dní by stanul opět na pódiu. Tam už ho ale svět nikdy neuvidí.

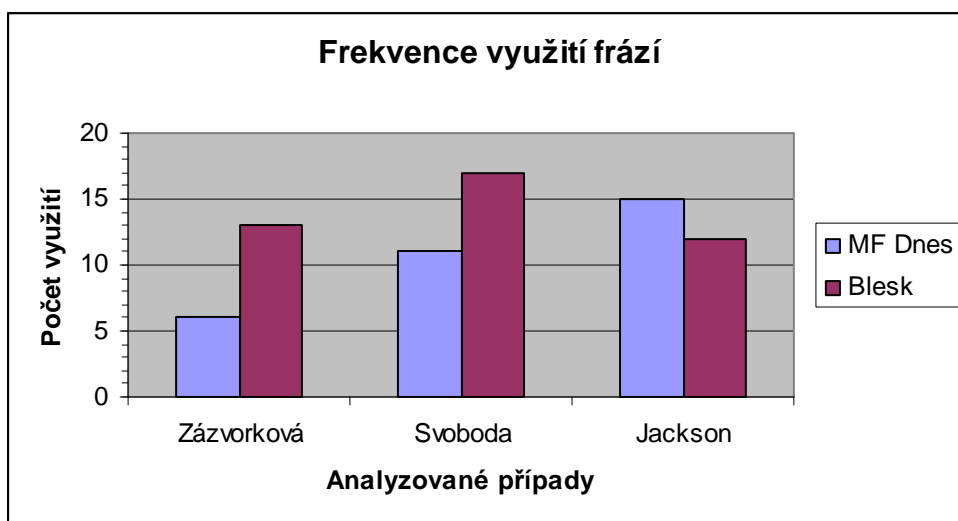
První vydání: 20. srpna 2009
Všechny vydání: v Blesku
DPS a výtisková cena: 12 Kč
Mikolaj: 2009, Blesk: 2009

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Seznam použité literatury:

- Burton, G., Jiráček, J. *Úvod do studia médií.*, Brno: Barrister&Principal, 2001
- Grepl M. a kol. *Příruční mluvnice češtiny.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001
- Hvízďala, K. *Moc a nemoc médií : rozhovory, eseje a články 2000-2003,* Praha: Máj, Dokořán, 2003
- Hvízďala, K. *Jak myslet média.* Praha: Máj, Dokořán, 2005
- Jiráček, J., Köpplová, B. *Média a společnost.* Praha: Portál, 2007
- Jiráček, J., Köpplová, B. *Masová média.* Praha: Portál 2009
- Kapferer, J.-N. *Fáma, nejstarší médium světa.* Praha: Práce, 1992
- Kloskowská, A. *Masová kultura: kritika a obhajoba.* Praha: Svoboda, 1967:
- McQuail, D. *Úvod do teorie masové komunikace.* Praha: Portál 1999
- Niklesová, E. *Teorie a východiska současné mediální výchovy.* České Budějovice: PF JČU, 2007
- Osvaldová, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky.* Praha: Libri, 2002
- Postman, N. *Ubavit se k smrti.* Praha: Mladá fronta, 1999
- Prokop, D. *Boj o média.* Praha: Karolinum, 2005
- Reiffová, I. *Slovník mediální komunikace,* Praha: Portál, 2004
- Srpová, H. *Od informace k reklamě,* Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007

Internetové zdroje a noviny:

Fojtů, Martina 2009. *Žánr v tištěných médiích..* Brno: Masarykova univerzita. On-line
http://is.muni.cz/dok/rfmgr.pl?furl=%2Fth%2F217796%2Ffss_b%2F;info= [11. 4. 2010]

Foret, Martin. 2003. *Charakteristika comicsu z hlediska žurnalistiky.*
<http://www.komiks.cz/clanek.php?id=784> [11. 4. 2010]

<http://tema.novinky.cz/vaclav-klaus> [11. 4. 2010]

Gold, Otto a kol. 2004. *Základy žurnalistiky pro redaktory studentských časopisů.* Horní Slavkov

<http://www.osf.cz/download/files/publikace.zaklady-zurnalistiky.pdf> [11. 4. 2010]

Hvízd'ala, Karel. 2005. *Jak média změnila politiku.*

http://old.xantypa.cz/articles_print.asp?idk=842&ida=1717 [11. 4. 2010]

Jílek, Viktor. 2004. *Psaná publicistická sdělení v kontextu teorie komunikace.* Olomouc: FF UP

<http://zurnalistika.upol.cz/jilek/psana.doc> [11. 4. 2010]

Kirkosová, Kateřina. 2004. *Bulvarizace v tisku.* Brno: Masarykova univerzita.

<http://katie.wz.cz/studium/zur101-1.pdf> [11. 4. 2010]

Kučerová, Lucie. 2008. *Podoba a vývoj žánru story v Mladé frontě Dnes.* Brno: Masarykova univerzita

http://is.muni.cz/th/65522/fss_m/ [11. 4. 2010]

Páleník, Marian. 2005. *Neviditelná revoluce.*

<http://www.palenik.cz/clanek-73> [11. 4. 2010]

Šteffelová, Alena. 2005. *Politický bulvár v českých celostátních denících.* Zlín: UTB.

Bakalářská práce.

https://www.stag.utb.cz/apps/stag/dipfile/index.php?download_this_unauthorized=554 [11. 4. 2010]

Tříška, Michal. 2007. *Informace a bulvár*. Brno: Masarykova univerzita.

http://is.muni.cz/th/144388/fss_b/Bakalarska_prace_144388_Triska_oprava.doc?info=1&zpet=http://theses.cz/hledani/?search=Svoboda%20-%20Blesk,%20Aha,%20%C5%A0%C3%ADp&start=1 [11. 4. 2010]

Vladyka, Milan. *Určování agendy*

http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/urcovani_agendy.htm [11. 4. 2010]

Žantovský, Petr. 2008. *Moc a nemoc médií*.

http://archive.ceskamedia.cz/article.html?id=226993_hp_M&qqqq... [11. 4. 2010]

<http://www.focus-age.cz/cs/marketingova-komunikace/komunikacni-strategie/> [11. 4. 2010]

http://revue.idnes.cz/foto.asp?c=A010905_173838_lidicky_jup&r=lidicky&strana=2&foto=A010905_PET_BUZKOVA3_V.JPG [11. 4. 2010]

Blesk, rok 2005, roč. 14, č. 109-119

Blesk, rok 2007, roč. 16, č. 25-39

Blesk, rok 2009, roč. 18, č. 153-165

MF Dnes, rok 2005, roč. 16, č. 109-119

MF Dnes, rok 2007, roč. 18, č. 25-39

MF Dnes, rok 2009, roč. 20, č. 153-165